

**Tāls un grūts būs atpakaļceļš pie izpārdotās tēvzemes  
jeb lauksaimniecība kā bezdarba un demogrāfiskās problēmas  
mazināšanas iespēja**

Man kauns –  
Es nemāku slaukt govi,  
Bet Brīvības bulvāra galā,  
Kur kādreiz stāvēja Ļeņins,  
Es uzcelšu pieminēkli  
Govij  
Un sievai,  
Kas, piespiedusi pieri viņas sānam,  
Cauri kariem, mēriem un mūžiem  
Slauc siltu pienu saviem bērniem.

/Ieva Dāboliņa/

**Mērķis : atkalpievērst latviešus apziņai, ka tautas  
nemirstība ir kuplās ģimenēs, ka sargāt, kopt un attīstīt savu  
zemi ir tās atbildība un pienākums.**

## **Vadmotīvi**

**Ideoloģiskais :**

**Rainis :**

“Zeme, zeme – kas tā zeme,  
Ko tā mūsu dziesma prasa?  
Zeme tā ir valsts.  
Mēs gribam savu latvju dvēseli!  
Mēs gribam savu latvju mēli!  
Mēs gribam savu latvju zemi!  
Mēs gribam brīvi!  
Brīvē mēs gribam savu dzīvi!  
Un to mēs gūsim!”

**Kārlis Ulmanis , uzrunājot jaunatni , aicināja :**

“ Tēvijai pieķerieties ar visu savu jaunības dedzību, atdodiet tai vislabāko, kas jums ir. Ticiet ar nesalaužamu ticību tēvijas sūtības mirdzumam, ticiet tēvijas un tautas spēkam – un tad ejiet, celiet un vairojiet tēvijas godu un slavu.”

## Filozofiskais :

Kārlis Ulmanis, aicinot celt mūžīgu Latviju, norādīja :

**“Ja gribam strādāt līdz pie Latvijas izveidošanas un nākotnes nodrošināšanas, ja gribam redzēt Latviju stipru, spēcīgu un mūžīgu, tad atminēsim, ka jāstiprina un jānodrošina vispirms pats spēka un mūžības pamats – lauki, lauksaimniecība, zemnieks ...**

**Kādi ļaudis mums vajadzīgi ? Ļaudis nenopērkami. Ļaudis stingri pret bagātības kārdinājumiem. Ļaudis godīgi kā mazās, tā lielās lietās. Ļaudis, kuru centieni sniedzas pāri pašlabuma meklēšanas robežām. Ļaudis, kurus nevada divējādas tikumības – viena privātajā dzīvē, otra atklātā dzīvē. Ļaudis – pilsoņi, kuriem sabiedrības labums augstāk par pašu interesēm stāv. ”**

Ekonomists **Ervids Grinovskis** vērsās pie likumdevējiem un valsts vadītājiem :

**“ Lauku saglabāšanas nolūkā prioritāra nozīme piešķirama jaunatnes piesaistei laukos (25 – 30 gadu vecumā). Uzdevums reāls, protams, ar zināmu finansiālu nodrošināšanu... ”**

## Pamatproblēmas

**Ideoloģiskā un filozofiskā - nacionālā pašapziņa**, demogrāfiskā, emigrācija, uzblīdusi un nacionālas valsts attīstībai neadekvātā birokrātiskā valsts pārvaldes sistēma, bezdarbs un ar to saistītie valsts stabilitātei un attīstībai nepietiekamie ieņēmumi.

**Pirmskara Latvijā šo drāmu atrisināja ar iedvesmojošu nacionālo ideoloģiju un darbam motivējošu agrārekonomisko reformu** – audzinot nacionālo pašapziņu un radot motivāciju un iespēju iedzīvotāju vairākumam kļūt par sava “kaktiņa un stūrīša” zemes īpašniekiem un saimniekiem, pašiem rūpēties par sevi un ražot - cik katrs var un spēj. Domāt par saviem mantiniekiem un savu valsti. Celt savu labklājību un reizē Latviju – nacionālu, taisnīgu, daiļu un spēcīgu.

Tautas sapņi un ideāli īstenojās caur dzejnieka **Pētera Aigara** vīziju: **“ Meklēsim takas, ko aizpūta smiltis, Piesauksim varoņus , bijušās ciltis, Uzcelsim tiltu, kam nelokas balsti, Vedot uz valsti.”**

**Atjaunotajā Latvijā** līdz šim konsekventi iets pretējā virzienā, radot arvien lielāku no citu prāta un gribas atkarīgu kalpu (strādnieku) un algotņu (valsts pārvaldes ierēdņu - birokrātijas, ārzemniekiem piederošo latifundiju vadītāju utml.) armiju. Ir radīta birokrātiska, ierēdņu īstenošana valsts pārvaldības sistēma, kas ir atrauta no tautas, ir ar pedantiski formālu attieksmi pret veicamajiem pienākumiem un nodrošināta ar īpašu privilēģiju un neaizskaramības statusu. Ir radīta sistēma, kura nav spējīga atbrīvoties no korupcijas, valsts apzadzējiem, negodīgiem, zagļīgiem un kriminālās noziedzībās iesaistītiem augstākā līmeņa valsts institūciju vadītājiem. Ir radīta sistēma, kur Ministru prezidents nav tiesīgs un spējīgs atbrīvoties no uzticību zaudējušiem padotajiem. Ir radīta sistēma, kur Valsts Kontroles atklātās nolaidības, pat ar nozieguma pazīmēm, paliek bez sekām. Tiek stimulēta un attīstīta nevis ražošana, bet gan patiesas vērtības neradoši spekulatīvi darījumi. Netiek ievērota, analizēta, vērtēta un valstiski aktualizēta lauksaimniecības zemes resursu izpārdošana personām bez Latvijas pilsonības, nepamatota lauksaimniecības industrializācija,

kas ar virsmmodernākajām un virsdārgākajām tehnoloģijām un lauksaimniecības tehniku darba spējīgos cilvēkus izspiež no laukiem. Bet ar dārgo tehniku panāktā darba ražīguma celšanas rezultātā iegūtā pievienotā vērtība aizplūst uz ārzemēm vai ieplūst nedaudzu simtu lauku biznesmeņu un kreditoru banku kontos. Tiek ignorēta zeme kā reālākā un stabilākā darba un iztikas nodrošinātāja desmitiem, pat simtiem tūkstošu zemnieku ģimenēm, kā sociālā amortizatora iespēja bezdarbniekiem krīžu situācijās.

Kā liecība neprasmīgai un bezatbildīgai saimniekošanai ir 100 000 bezdarbnieku uz vietas un vismaz 200 000 maizi meklēt aizbraukušie uz ārzemēm, tas ir 27% no 1,1 miljona ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. Atrēķinot 6% dabīgo bezdarbnieku, atlikušie 21% x 2 = 42% ir neiegūtais IKP (pēc Oukena likuma). Bezdarbnieku neizmantošana, piemēram, 2013. gadā vien valstij ir radījusi (IKP EUR 20 972 635 000 x 0,42 = ) 8 808 506 700 EUR zaudējumus. **Vai šī realitāte nemudina mēģināt meklēt atrisinājumu pagātnes pieredzē?**

**Līdz šim nekas nav nopietni darīts, lai latviešus motivētu apsaimniekot un kopt savu zemi pašiem. Tāda mērķa izvirzīšana nav dzirdēta.** Par attīstību nevar dēvēt dažus simtus industriālo lielsaimniecību, kuru vairākuma žilbinošā virsbūve radīta ar alkatībā pamatoto valsts ideoloģisko un filozofisko lobiju, kredītiem, ES pabalstiem un auglīgāko Latvijas augsni. Turpretim vairāk nekā 200 000 mazās saimniecības – tauta – knapi velk dzīvību, likvidē govīs, pārdod savu zemi, kravā koferus un meklē darba iespējas ārvalstīs - pagaidām vai uz visiem laikiem. Noskaņojas nevis savas valsts aizstāvībai, celtniecībai un cīņai ar problēmām, bet piesienas principam "kur man labi, tur man tēvija".

**Leonards Stašs**, 6.Saeimas ārkārtas sēdē 1998. g. 25. augustā, saviem kolēģiem skaidro : "Pasaulē nav tādas prakses, kāda mums ir pieņemta šodien Zemkopības ministrijā, ka lai saņem tie, kuri prot un var ražot. **Pasaulē prakse ir tāda, ka palīdzība vai subsīdijas pienākas tiem, kuriem ir grūti apstākļi, kuri nespēj ražot par noteiktām zemām tirgus cenām.** Bet mums ir taisni otrādi! Tātad Latgalē un Vidzemē – lai tur viņi mirst, lai viņi tiek iznīcināti!"

Ar ārvalstu kredītiem cenšamies nodrošināt bezdarbniekiem pabalstus un pieradinām cilvēkus nedomāt pašiem : kur un kā realizēt savas vajadzības.

"Situācijā, kad aptuveni tūkstošiem zemnieku saimniecību ar arvien mazāku strādnieku skaitu saražo pusi Latvijai nepieciešamo lauksaimniecības produktu, laucinieku iespējas atrast darbu nākotnē nav spožas." ("Ir", nr.40.)

**Stāvoklis, kad lielas zemes platības paliek neizmantotas, tiek pārdotas ārzemniekiem, bet pašiem liegta iespēja ražot un nodrošināt sev iztiku, un tauta spiesta pamest savu zemi, ir absurds.** Vērtējot mūsu likumdevēju un valsts vadītāju atbildību par savu zemi un latviešu tautu, atļaušos citēt Venecuēlas mācītāja **Džo Raita**, parlamenta sesijā atklājot, svētbrīdī teikto: " Mēs zinām, ka Tavs Vārds saka : **"Nolādēti tie, kas sauc par "labu" to, kas ir "ļauns", un tas ir tieši tas, ko esam darījuši"**." ("Latvijas Avīze", 1.02.11.).

**Nepareizas valsts ideoloģiskās un agrārās politikas (vai, precīzāk sakot, – tās neesamības rezultātā) lauksaimnieciskie zemes resursi – lauksaimniecībā izmantojamā**

**zeme, meži, purvi un dabiskie ūdeņi – ir padarīti par nepievilcīgu eksistences nodrošināšanas avotu.**

**Taču tieši te meklējamas iespējas atrisinājumam.**

**„Zeme gādā par katra cilvēka vajadzībām, bet ne par katra cilvēka alkatību.”  
Mahatma Gandijs.**

Pirmskara Latvijā 1935. g. lauksaimniecībā bija nodarbināti 801 000 jeb 55,6% no darbaspējīgajiem (2006.g. – 107 000 jeb 7,2%). Ulmaņlaiku latviešu zemnieks (ar vidējo zemes platību 15,8 ha; 1,4 zirgiem; 3,1 govi; 2,9 cūkām; 4,8 aitām un 15,5 putniem) jau pēc 10 gadiem pēc Pirmā pasaules kara ražošanā pārsniedza pirmskara – 1913. gada līmeni. 1938. gadā Latvijas zemniecība katram iedzīvotājam saražoja lauksaimniecības produkciju par 830 latiem, tas ir - divreiz vairāk par mūsdienās ražoto. Ar to tika apgāzts muižu aizstāvju mīts, ka mazās saimniecības novedīs valsti līdz badam.

**“Sevišķi svarīgi konstatēt, ka mūsu jaunsaimniecības sekmīgi sacenšas ar bijušo muižu saimniecībām, pārspēdamas tās nevien aramzemes platības, bet arī bruto ienākumu ziņā. Tas pierāda, ka nav nekāda pamata mūsu agrārās reformas nelabvēļu apgalvojumiem, it kā agrāko muižu sadalīšana jaunsaimniecībās būtu sagražusi Latvijas lauksaimniecisko kultūru un samazinājusi tās ražošanas spējas.”** (“Latvija 20 gados”, 1938.) Latvieši 20 gados burtiski no drupām uzcēla valsti, par kuru vēsturnieks **Edgars Andersons** varēja rakstīt : **“Latvija plauka un ziedēja, un latviešu tauta brīvos apstākļos bija sasniegusi vēl gadsimtos nepiedzīvotu garīgās un saimnieciskās labklājības līmeni.”**

1 hektārs lauksaimnieciskās zemes var nodrošināt ar iztiku 1 - 4 cilvēkus, bet, piemēram, Dobeles rajona “SIA Tand Ukri” ar 250 ha Latvijas auglīgākās augsnes nodrošina darbu un, cerams, normālu iztiku vienam pastāvīgi strādājošajam ar, pieņemsim, 3 ģimenes locekļiem, kopā 4 cilvēkiem. Vai uz tādu nākotni mēs tiecamies? Vai tā ir pareizā izvēle?  
**Lūdzu, argumentus!**

**Darba vietu samazināšanās laukos nav normālas evolūcijas rezultāts, bet gan neierobežotas alkatības un valsts pārvaldītāju nacionālās bezatbildības sekas.**

Vai salīdzinājumi ar pirmskara Latviju nevedina uz pārdomām par mūsdienās glorificēto industriālo lielražošanu? Visās katastrofās un krīzēs izšķirošo lomu spiests uzņemties indivīds pats, ar pašsaglabāšanās tieksmi un adekvātu rīcību. Valsts uzdevums radīt apstākļus, kas šo dabas doto tieksmi pilnveido un nostiprina.

**Par zemi kā nopietnu iespēju nerunājam. Saucam to par utopiju. Bet tieši te tā meklējama.**

Ideoloģisko un filozofisko padomu šo problēmu risināšanai varam saklausīt rakstnieka **Jāņa Lejiņa** viedoklī : **“Šodienas ideoloģija ir – jāpelna nauda, nevis jādzīvo.** Cilvēki jauc iespējas ar vajadzībām. Atšķirība ir milzīga. **Vajadzību ir maz – ģimene, siltums, ēdiens, bērni.** Bet, ja cilvēks grib pelnīt naudu, viņam jāērēķinas, ka nauda diktēs savus noteikumus. Ja viņš grib dzīvot, tad būs noteicējs par sevi.”

Krīzes radītās problēmas tam ir uzskatāms apstiprinājums. Pašreizējā situācija liecina, ka negribam būt noteicēji par sevi paši. Nav mums ideālu, kas stāv pāri savtīgajām

interesēm un kas ir **vienīgais ilgtspējīgais** iedvesmojošais un pamudinošais, izšķirošais spēks uz rīcību bezcerīgās situācijās.

**Bezdarba un demogrāfiskās problēmas līdzšinējie risinājumi būtiskas izmaiņas nav devuši. Taču bez nopietnas ievēribas ir palikušas iespējas, ko varētu dot lauki un zeme – kā urbanizācijas procesa bremsētāji, kā jaunu ģimeņu dzīvesvieta un darbvieta, kā vērtīborientācija un dzīvesveids, kā latviskās mentalitātes un kultūras saglabātāji, stiprinātāji un attīstītāji.**

## **Brīvzemnieku ciemati un 30-hektārnieki**

### **1. variants**

**Uzsveru : šis variants nav iecerēts lauksaimniecības produkcijas saražošanai valsts patēriņam un eksportam pilnā apmērā ( kaut gan tādām būtu jābūt zemnieku ģimeņu saimniecību mērķim un uzdevumam), bet gan kā reāla iespēja jaunajām ģimenēm, ar valsts atbalstu sākumos un bezdarbnieku pašu spēkiem, risināt savas problēmas, būt saimniekiem šeit – Latvijā, nevis algotņiem ārvalstīs. Nevis orientēties uz nestabilo darba iespēju meklēšanu pilsētās un kreditu apdraudētu rindu māju kādā no "Enģeļu ielām", bet gan kļūt neatkarīgam noteicējam par sevi. Dzīvot nevis piesārņotajā pilsētvidē, stresot par saistībām ar bērnudārzu, skolu, narkotikām, tālajiem bērnu nodarbību pulciņiem, fizisko attīstību, darba, atbildības un tēvzemes mīlestības ieaudzināšanas iespējām, bet gan pārcelties uz laukiem, kur tas viss tiek dots, realizējot latviešu mentalitātei atbilstošu dzīvesveidu. Protams, ne bez nopietna mērķtiecīga darba. Taču tikai tāds darbs dod dzīvei jēgu un spēj sagādāt patiesu gandarījumu. It īpaši, ja tas sakrīt ar tautas un valsts nākotnes vīzijām, mērķiem, atbildību un pienākumiem.**

Ir aforisms : **"Nebaidies ķerties pie darba, kuru neproti. Atceries, ka Noasa šķirstu uzbūvēja amatieri. Profesionāļi uzbūvēja „Titāniku”..."**

Kā būtu, ja pašreizējās krīzes un pēckrīzes situācijā valsts piedāvātu kādiem 20 000 ( tas ir 7% no 300 000, tai skaitā vecumā no 24 līdz 34 gadiem ir 20% jeb 60 000 ) **pilsoņu, uzsveru – vienīgi pilsoņu bezdarbnieku ģimenēm un jauniem bezdarbniekiem, kas gatavojas dibināt ģimeni, iespēju ģimenes īpašumā iegūt 5 ha lauksaimnieciskās zemes (LIZ) un 2 ha meža** (valstī kopā 100 000 ha LIZ + 40 000 ha meža, vienā pagastā vidēji 232 ha LIZ + 43 ha meža 46 ģimenēm) **par kadastrālo vērtību, ar 2% likmi un izpirkšanu 20 gados, atmaksu sākot ar 11. gadu.**

Kāda interneta balss **ieteic šos jaunsaimniekus saukt par brīvzemniekiem.** Jā, tas varētu būt piemērots apzīmējums.

Oponentiem, kas ironizē par šādas idejas arhaismu, atgādināšu, ka okupācijas laika kolhozu sākumgadu dzimtcilvēku ģimenes izdzīvoja ar 0,5 ha piemājas zemes un

grāvjalām. 5 ha zemes + 2 ha meža tiem būtu bijis kā jauks sapnis.

Pēc **Dr. agr. Jura Zušēvica** darbā "Ievads agrārpolitikā" publicētajiem datiem, **viena cilvēka uzturēšanai nepieciešamā platība: nomadam - 80 līdz 100 ha; Eiropas labības ražotājam - 1 ha; lopkopim - 0,4 ha; dārzkopim - 0,15 ha.**

Runājot par ilgstoši nicinātajām sīksaimniecībām, ieskatam un argumentācijai atsaukšos uz "Lauku Biznesa Laikrakstā" 2007. g. 7. aprīlī **Agra Veides** Bauskas rajona Lauksaimnieku apvienības vārdā publicēto SUDAT informāciju, kurā redzams, ka mazākās saimniecības strādā 2,5 - 3 reizes efektīvāk nekā lielās, kaut gan subsīdijas lielās saimniecības joprojām saņem un tērē krietni vien vairāk.

### Saimniecību darbības ekonomiskie rezultāti 2003. – 2005. gadā

Reģions	Zemgale-1							
Saimniecību lielums ELV*	Vidēji saimniecībā							
lenākums bez ražošanas subsīdijām	<4	4<8	8<16	16<40	40<100	100<250	>250	
vidēji no 2003. – 2005.g.	38, 91,2	60,3	70,6	23,3	24,8	25,3	35,3	
Ls/ha								
Tas pats 2006. g. Ls/ha	27	209	35	81	5	5	19	7
Subsīdijas Ls/ha	88,7	71,3	55,7	68,7	76,3	91,3	102,7	112,

\* 1 ELV = 1200 eiro = Ls 843

Augšminētā informācija sakrīt arī ar Dr. agr. **Jura Zušēvica** publicēto, t.s. **tautsaimniecisko ienākumu** (darba alga, netto ienasa, nodokļi) starpkaru Latvijā, kas rāda, cik no lauksaimniecības iegūst visa valsts ekonomika atkarībā no saimniecības lieluma.

Latvijā no 1932. līdz 1937. g. tautsaimnieciskais ienākums no viena ha bija sekojošs : līdz 20 ha – 100% ; 20 – 50 ha – 73% ; virs 50 ha – 59%.

Mūsdienās pie šī "tautsaimnieciskā ienākuma" ir jāpierēķina naudā neapbrēķināmā daļa (starpkaru Latvijā tā nebija būtiska problēma, jo lauki bija apdzīvoti), kas ir svarīgāka latviešu tautas ilgtspējīgai attīstībai par "tautsaimniecisko ienākumu"- lauku apdzīvotība, darbvietas, demogrāfiskās problēmas risināšanas iespējas, darba un patriotisma audzināšanas masveidība, dabas saudzēšana, latviešu tautas garīgo vērtību un kultūrvides saglabāšana un attīstība -, ko spējīgas nodrošināt vienīgi sīksaimniecības, mazo un vidējo zemnieku ģimeņu saimniecības.

**Vēlreiz atkārtotju : runa te ir par reālu iespēju bezdarbniekiem radīt motivāciju palikt Latvijā, samazināt bezperspektīvo slogu valstij, labdarības organizācijām un ES.**

**Lauksaimniecisko zemi un mežus** nevis izdaļāt un iztirgot par neadekvātu cenu svešiniekiem, tā apzināti graujot Latvijas kā nacionālas valsts galveno pamatu, bet **dot iespēju savas valsts pilsoņiem – jaunajām bezdarbnieku ģimenēm pašu spēkiem risināt savas problēmas. Ar to mūsu pilsoņi būtu emocionāli piesaistīti savai valstij**

**un tiktu radīti labvēlīgāki apstākļi kuplu ģimeņu stiprināšanai un veidošanai – demogrāfiskās problēmas risināšanai, kas arī ir šīs “utopiskās” vīzijas galvenais mērķis.**

“Cilvēks mēģina savas gara slāpes remdēt ar surogātiem, bet tas nav iespējams, tā viņš sevi vēl vairāk sagrauj. Mums jāgriežas pie komunikācijas ar dievišķo. Jāmeklē patiesība, objektīvā patiesība. Jāsabalansē materiālais ar garīgo. **Ja mēs neatjēgsimies, neķersimies pie pamatu sakārtošanas, mēs iznīksim . Tāpēc jāatgriežas pie saknēm”**, aicina Romas Katoļu Baznīcas Rīgas arhibīskaps-metropolīts **Zbignevs Stankevičs** (“Ieva”, 01.09.10.)

Diskusijās par šo tēmu tiek minēts 1 ha zemes. Tas ir par maz, lai, nemeklējot resursus ārpus savas saimniecības, varētu normāli uzturēt govi, zirgu, cūkas, aitas, mājputnus u.tml. Bez mājlopiem un mājputniem pašapgādi ar pārtiku nodrošināt nevar. Bez zemes nevar nodrošināt maizi ģimenei un barību mājlopiem. **Mājlopiem jābūt šīs saimniecības sastāvdaļai (pie noteiktiem ekonomiskiem apsvērumiem var būt atkāpes). 5 + 2 ha to jau var nodrošināt. Var nodrošināt 8 cilvēku ģimenes (vīrs un sieva, četri bērni, divi vecvecāki) vajadzības, dzīvot un būt noteicējiem par sevi. 5 + 2 ha var kalpot kā pagaidu, un ne tikai, izeja bezizejā, kā lauksaimnieciskās pieredzes iemaņu apguve un starta laukums nopietnai lauksaimnieciskai ražošanai, vai arī palikt kā pagaidu izdzīvošanas nodrošinājums līdz iespējai atgriezties pirmskrīzes darbā. 5 + 2 ha zemes būtu ģimenes neatkarība, sociāls amortizators, garantija, darbs un apziņa, ka tava valsts par tevi un taviem bērniem domā, ka tava valsts tevi grib pieturēt, ka tu esi viņai vajadzīgs.**

Ka 5 + 2 ha piedāvājums var būt pieņemams (pamatoti argumentētas var būt atkāpes uz vienu vai otru pusi), tam precedentu var rast Vecrundāles “Ceļteku”saimnieka **Jāņa Žaunas** secinājumos par mūsdienu lauksaimniecības politiku. Pēc viņa domām “subsīdijas ir jādod tieši iesācējiem, nevis lielsaimniekiem ar 1000 hektāriem. Latviskums nav lielsaimniecībā. Kaut vai Latgale – tā ir latviskā ar savu vidi, nevis industrializāciju. Šie jau vairs nav zemnieki, bet ir baroni. Un tā vairs nav vide, bet simthektāru labības tuksnesis. Es atbraucu no Rietumvācijas. Tur viņiem 2, 5, 10 hektāri ir gluži normāla saimniecība. Un rentabla. Vai nu mēs gribam “ceļinu”, vai mēs gribam Latviju.”(Imants Ziedonis, Rimants Ziedonis, “Leišmalīte”, 2012.)

20 000 ģimeņu, katra ar 5 + 2 ha zemes nodrošinātu **40 000 darbvietu**, dotu iespēju ģimenēm ar bērniem pašām risināt savas elementārās vajadzības, veicinātu kuplāku ģimeņu veidošanos, veicinātu lauku apdzīvotību un apsaimniekošanu, nebūtu jāslēdz skolas, atkrīstu nepieciešamība pēc **pazemojošās bezdarbības pabalstiem** un neskaidrajām cerībām uz nejaušu darba vietu kaut kad, celtu pašapziņu, mazinātu vēlmi pamest valsti, stiprinātu pilsoņu piesaisti valstij. Tas ir, atrisinātu to, ko līdz šim valsts nav bijusi spējīga atrisināt un, šķiet, arī neatrisinās.

Realizējot mūsdienīgu **naturālās – bioloģiskās saimniekošanas modeli**, šie 5 + 2 ha var nodrošināt ģimeni ar **ekoloģiski ražotu iztiku**, ar kurināmo, arī ražot tirgum un gūt ieņēmumus, attīstīt kādu rūpalu ilgstoši vai līdz laikam, kad rodas piemērota darba vieta vai iespēja atgriezties iepriekšējā, bet **vienmēr palikt kā mājvieta, atgriešanās un papildu iztikas iespēja**. Arī tad, ja, ieguvuši pieredzi, radusies vēlme pāriet uz saimniekošanu lielākās zemnieku saimniecībās. **Šie 5 + 2 ha varētu būt veselīgākā un labākā bērnu patriotiskās un**

**darbuzināšanas vide, kā piesaiste savai dzimtenei, tēvzemei.**

Potenciālie pretendenti : ja bērnu vēl nav - sievietes līdz 25 gadiem, vīrieši līdz 35 gadiem; ja bērni ir – vecums var būt palielināts atbilstoši jau esošajam bērnu skaitam.

Šie **5 + 2 ha, pirmkārt, būtu jāpiedāvā normālām ģimenēm** (vīrs un sieva dzīvo kopā reģistrētā laulībā) **ar ne mazāk kā četriem bērniem**. Ģimenei piederīgie neatrodas narkotisko vielu, alkohola, nikotīna, azartspēļu utml. atkarībā. Potenciālo brīvzemnieku atlases princips varētu būt līdzīgs japāņu darba meklētāju atlasei, kur, ja uz izziņas anketas pirmo galveno jautājumu, piemēram, “vai jūs smēķējat?”, atbilde ir apstiprinoša, tad skaidrojošā informācija norāda, ka tālāk anketu var nepildīt.

**Priekšroka dodama daudz bērnu ģimenēm, kurās ir vismaz četri bērni.**

**Ja četrus bērnu bezdarbnieku ģimenes nenodrošina piedāvājumu, seko pretendenti ar trīs, diviem, vienu un bez bērniem, bet ar noteikumu, ka vismaz četri būs - pašu vai adoptētie.** Ja bezdarbnieki nenodrošina plānoto brīvzemnieku skaitu, tā papildināšanai varētu aicināt arī strādājošos. Brīvzemnieku konkursa pretendentiem obligāti jāiesniedz iepriekšējo darba un dzīvesvietu atbildīgo pārstāvju izsniegtus raksturojumus.

**Zemi ģimenei nodod īpašumā ar likumā noteiktām atrunām - mērķi, tiesībām un pienākumiem. Mērķa galvenais uzstādījums – nodrošināt iespēju jaunajām bezdarbnieku ģimenēm sākt realizēt normālus dzīves apstākļus, neaizbraucot uz ārzemēm un veidot kuplas ģimenes.**

Šīm saimniecībām jābūt uzturētām valsts piešķirtā tiesiskā statusa un pašvaldību noteiktā kārtībā. Septiņhektārnieka, kaut arī īpašnieka, tiesiskais statuss paredz ar likumu noteiktus pienākumus un apgrūtinājumus (kā tas ir, piemēram, aizsargājama dabas teritorijai, arhitektūras piemineklim, memoriālajam muzejam utml.) :

- # uzaudzināt vismaz četrus bērnus;
- # platības ziņā īpašums jāuztur nemainīgs;
- # zeme un pārējais nekustamais īpašums uz tās nav ieķīlājams;
- # nodokļi par īpašumā nodoto zemi un ēkām uz tās nav jāmaksā (noteiktu laiku);
- # kredītaizņēmumus brīvzemnieka sētas infrastruktūras izbūvei, mājlopu un adekvātas tehnikas iegādei garantē valsts;
- # ja brīvzemnieka ģimenei piederīgie savas saimniecības tiesiskā statusa realizēšanas nespējas vai nevēlēšanās gadījumā negribētu brīvzemnieka sētu vairs izmantot, tā jāatdod valstij, kas, savukārt, to nodotu citai **pilsonu** brīvzemnieku statusam atbilstoši bezdarbnieku ģimenei, uzklaušot iepriekšējā zemes apsaimniekotāja ieteikumus un adekvāti kompensējot personīgos ieguldījumus saimniecībā. Šī kompensācija kļūst par jaunā brīvzemnieka parādsaistību valstij;
- # brīvzemnieka sētas mantotāji pārmanto iepriekšējā saimnieka tiesisko statusu un pienākumus. Mantotāju strīdu gadījumā prioritāte uz mantošanas tiesībām brīvzemnieku bērnu ģimenēm ar lielāko bērnu skaitu.

**Pagastos septiņhektārnieku saimniecības būtu jāizvieto kompakti, vēlams, pa ne mazāk kā 10 saimniecībām vienkopus, bet pagastā kopā vismaz 50, jau esošo administratīvo centru tuvumā, kur ir ceļi, veikali, skolas, bērnudārzi, elektro- un ūdens apgāde, pasts utml.** Tas atvieglotu brīvzemnieku kooperācijā balstītu sadarbību – ražošanu, pārstrādi, tirdzniecību utml.



50 brīvēzemnieku saimniecību izvietojuma tuvumā, kā projekta neatņemama daļa, jāparedz rūpnieciska rakstura (lauksaimniecības un meža produkcijas pārstrādes vai arī jebkuras citas produkcijas ražošanas) ražotņu izbūve, kas nodrošinātu ne mazāk par 50 darba vietām. Vēlams, lai ražotnes tiktu veidotas uz kooperatīviem pamatiem. Ražotnēm jāparedz motivējošas privilēģijas (nodokļu atlaides, infrastruktūras izbūves nodrošināšana utml.). Valstij jāveicina un jārada iespējas par adekvātu cenu realizēt mazajās saimniecībās ražoto produkciju. Sīkražotājam apvienojoties jāklūst par videi un kultūrvidei draudzīgu konkurētspējīgu lielražotāju caur kooperāciju.

**“Tas spēks, ko neredz pilienā, top liels un spēcīgs kopumā”. /Rainis/**

Brīvēzemnieku ciematiem jākomplektē saderīgi kaimiņi. Septiņhektārnieku sagatavošanas apmācības un pretendentu atlases konkursu jāorganizē valstij, piesaistot pašvaldības un kompetentas personības - ekspertus, neaizmirstot, ka mērķis ir kvalitatīvu brīvēzemnieku ciemati.

**Aptuvenās vienas septiņhektārnieka sētas izmaksas varētu būt sekojošās :**

# 5 ha LIZ -----	x	710 EUR/ha	=	3550 EUR;
# 2 ha meža zeme -----	x	284 EUR/ha	=	568 EUR;
# mežaudze 300 m <sup>3</sup> -----	x	57 EUR/m <sup>3</sup>	=	17 100 EUR;
# pievedceļš 200 m -----	x	71 EUR/m	=	14 200 EUR;
# elektropadeves līnija 0,2 km -----	x	7810 EUR/km	=	1562 EUR;
# artēziskā aka 100 m-----	x	50 EUR/m	=	5000 EUR;
# plānošana, koordinēšana u.c.-----			=	15 620 EUR;
# ēkas, inventārs, mājlopi -----			=	77 700 EUR.
<b>Kopā-----</b>			<b>=</b>	<b>135 300 EUR.</b>

Tā ir maksa par divu bezdarbnieku iekārtošanu ilgtspējīgu attīstību nodrošinošā vidē, protams, pašiem brīvēzemniekiem meklējot lētākos variantus un aktīvi līdzdarbojoties. Tā ir **“makšķere”**, kas būtu jāpiedāvā ģimenēm, kuras grib un ir spējīgas veidot kuplas un stipras ģimenes Latvijas nākotnei.

**Oponenti iebildīs : viena darba vieta izmaksātu 67 650 EUR!**

Taču par pretargumentu, piemēram, varētu minēt kādreiz valsts iecerēto, bet tautas protestu apturēto **Ozolsalas celulozes rūpnīcas celtniecību, kur vienas darba vietas radīšana būtu izmaksājusi (600 miljoni Ls : 320 darbvietas) 1, 9 miljonus latu ( 2,7 milj.EUR) plus (500 000 ha mežs : 320) 1563 ha meža, piesārņotu vidi, izbrauktus ceļus un nekādu pienesumu demogrāfiskās situācijas uzlabošanā.**

**Valsts uzņemas :**

# pieņemt likumus, kas “trekno gadu” gadu mājokļiem ņemto kredītu saistības nepieļauj padarīt par kredīta ņēmēja mūža verdzību. Taisnīgumam neadekvātā parādu daļa, kas ir pašu banku alkatības un neapdomības

izraisītas sekas, bankām jānoraksta savos zaudējumos. Atlikušo bezdarbnieka dzīvokļa iegādes vai remontu parādu saistību daļu pārņem valsts, ar noteikumu, ka pēc noteikta laika tie tiks atmaksāti;

# zemes un meža nodrošināšanu, izkārtojot zemes un mežu platību jautājumus;  
# nodrošināt finansiālos resursus ēku celtniecībai, inventāra un mājlopu iegādei, dodot galvojumu, piemēram, Latvijas Hipotēku un Zemes bankai kredīta ar 2% likmi izsniegšanai uz 20 gadiem, maksimāli piesaistot ES atbalsta finansējumu (EGF vai tml.\*);

# lauksaimniecībai paredzētās valsts un ES subsīdijas brīvzemnieku sētām iedalīt, piemēram, trīskāršā vai lielākā apmērā;

# nodrošināt galveno infrasuktūru – ceļus, elektrību, ūdeni;

# sagatavot un izdot "Brīvzemnieka saimniecības veidošanas rokasgrāmatu";

# izstrādāt plašā izvēlē pieejamus daudzveidīgus dzīvojamo, saimniecības ēku, kā arī dažādas produkcijas ražotņu tipveida bezmaksas projektus;

# organizēt bezmaksas mācību kursus;

# organizēt vidējā un augstākā līmeņa mācību iestādes brīvzemnieku, zemnieku ģimeņu saimniecību un kooperatīvu vadītāju sagatavošanai;

# nodrošināt konsultatīvās, juridiskās un saimnieciskās palīdzības dienestus utml.

# rosināt un atbalstīt dzīvojamo un saimniecības ēku industriālu ražošanu, ar ēku izvēles dažādību, kooperatīvā(s) bezpeļņas rūpnīcā(s).

**Likumdevējiem jāpieņem likumi, kas vēl papildus motivē jaunus cilvēkus pārcelties uz laukiem, veidot savas saimniecības un kuplas ģimenes, piemēram :**

# jaunajām brīvzemnieku un 30-hektārnieku – zemnieku ģimeņu saimniecību ( turpinājumā 2. variants) ģimenēm par trīs bērniem valsts dzēš 50% kredīta, ja saimniecība uzcelta pēc valsts apstiprināta plāna un izmaksām; ja ir četri bērni, tad tiek dzēsti 75%, ja pieci bērni, tad 100%;

# sievietei par katra bērna (arī adoptētā) uzaudzīšanu darba stāžā ieskaita sešus gadus ar vidējo izpeļņu valstī;

# par katru bērnu pensionēšanās vecumu samazina par 2 gadiem;

# vienam no vecākiem dod papildu balsstiesības par katru ģimenē audzināmo (arī adoptēto) nepilngadīgo bērnu;

# nodrošināt bezmaksas bērnudārzus; pamatskolās bezmaksas pusdienas;

# sekmīgiem skolēniem no ģimenēm, kurās ir četri un vairāk bērni, nodrošināt budžeta vietas augstskolās.

\*2011. g. 7. 02. "Diena" publicē prof. **Ineses Vaideres** rakstu, kurā informē, ka "Latvija neizmanto Globalizācijas fonda naudu". Šā Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda (EGF) budžets ir 500 miljoni eiro. EGF mērķis ir veicināt uzņēmējdarbību un pašnodarbinātību, fonds var segt līdz pat 65% kopizmaksu.

**Sākumstadijā brīvzemnieku ciematu projektu izstrādi un realizāciju sākt ar vismaz četriem pilotprojektiem – ( kaut vai vienu) Kurzemē, Zemgalē, Vidzemē un Latgalē, izvēloties pagastus, kur tie būtu visvieglāk realizējami un nodrošinātu vēlamo precedentu un pieredzi nākamo projektu izstrādei. Šī projekta realizāciju**

**un koordināciju jāuzņemas valstij, pašvaldībām, maksimāli piedaloties pašiem potenciālajiem brīvēmniekiem.**

**Taču bez līdzšinējās valsts vienaldzības, ir vēl cits būtisks šķērslis - daudzi bezdarbnieki nopietnam darbam nav gatavi.** Viņi ir ieaudzināti un, acīmredzot, atrodas tajā attīstības un realitātes uztveres stadijā, par kuru **Viktors Igo** rakstīja : "Darbs ir ieradums, ko viegli atmet, bet grūti atjaunot." Sevišķi tad, ja tas ir fizisks darbs.

**Tomēr ir pamats cerēt, un to apstiprina pētījumi, ka apmēram 5% cilvēku varētu gribēt un būt spējīgi patstāvīgi saimniekot. Tiem tad arī šis konkurss būtu domāts.** Lai kļūtu par brīvēmnieku, bez jau iepriekš norādīto konkursa noteikumu pārvarēšanas, **pats galvenais tomēr ir: potenciālā brīvēmnieka sapnis, vīzija, perspektīvas viņinājums, vēlme būt patstāvīgam saimniekam, griba un drosmē pieņemt izaicinājumu, kas iedvesmo un mobilizē maksimālai radošās enerģijas atdevei.**

Un tāda, dabīgi, mēdz būt jauniem cilvēkiem, kam dzīve tikko kā apzināti sākusies un laiks ieceru realizēšanai šķiet neierobežots.

Uz pasaules pārtikas nodrošināšanas nākotnes prognožu fona, lauksaimniecība ir visperspektīvākā un visdrošākā cilvēka vajadzību nodrošināšanas iespēja. Šai vīzijai piedāvātās alternatīvas : veidot jaunus inovatīvus uzņēmumus, mikrouzņēmumus, iesaistīties "simtlatniekos", pārkvalificēties utml.- līdz šim nav devušas jūtamus rezultātus, un enerģiskākie bezdarbnieki turpina pamest valsti.

**Bet govs, cūka ,aita, vista, zoss, pīle, trusis, zirgs un dažī hektāri zemes –** brīvēmnieku pašnodrošināšanās pamats un pakāpiens ne tikai savai, bet arī valstiskai attīstībai.

**Pārejot uz paša atbildības sektoru lauksaimniecībā, jāapzinas, ka labums nāks pēc tam – pēc ilgstoša, neatlaidīga un smaga darba.**

**Taču apziņa, ka ceļu Latviju, esmu saimnieks un pats sava likteņa veidotājs, dod dzīvei jēgu un neaizstājamu gandarījumu. Protams, ne bez valsts izstrādātiem darbam motivējošiem nākotnes stratēģiskajiem plāniem, maksimālas pretimnākšanas un līdzdalības.**

"Tur ir tā zeme," sacīja stiegrains vīrs, pastiepdams roku pret dziļo ieleju. Nesen izcirsts mežs, bet apkārt līdumam vēl auga zarainu milžu saimes. Viņam līdzās stāvēja sieviete, grezni ģērbusies, un it kā brīnums radās, kam viņa tik kāri priecājas par celmaino līdumu. "Maija, viņa uzrunāja meitiņu,"vai tu redzi? Tur ir mūsu zeme." - "Būs čiekuri!" mazā atsaucās, plaukstiņas sasiedzama. "Māmiņ, sēnes būs un ogas!" - "Jā, meitiņ." Maija vēl bija it kā bērns, viņa nesaprata, ka, starp šiem čiekuriem un sēnēm pastāvīgi dzīvojot, dažkārt saskries asaras acīs. " Te ir mūsu zemes rietumu robeža," vīrs paskaidroja un pārlika nastu uz otra pleca, tad elkoni norausa gar sviedraino pieri, vēl vienu paunu paņēma brīvajā rokā un teica : "Kāpsim ielejā." (Jānis Sārts, "Meža miers.")

## **2. variants**

Iedrošinājumam meklēt atpakaļceļu pie savas zemes - barotājas atsaukšos uz **Laimoņa Pura** citēto piebaldzēna atbildi, kurā ielikta Latvijas nākotnes pamatvīzija: **"Laukos krīze nemaz nevar būt. Saule spīd, lietūs līst, zemītes pietiek."** Jā, attīstīsim lielražošanu, kas

spēj ar cenām konkurēt pusbrīvajā, atklāti un slēpti regulētajā globālajā tirgū. Bet nepagriezīsim muguru mūsu lauku viensētai pat tad, ja tajā mauj viena gotiņa, rukšķina sivēns un kluksst piecas vistiņas. Lauku viensēta bija un ir ideāls patvērums, arī šodien tajā var rast iespēju vieglāk pārļaut visdziļāko un gadiem ieilgstošu krīzi. Un būt kopā ar dabu. Nav māka saskatīt tuneļa galā gaišumu, māka ir un būs izdzīvot globālās krīzes tunelī. Naskie ārvalstu investīciju apjūsmotāji aizmirst galveno – kapitāls nāk tur, kur var lēti nopirkt zemi, var nopelnīt, pie tam labi nopelnīt, maksājot divreiz, piecreiz un vēl mazākas algas. Vai tur saskatīt Latvijas nākotnes vīziju? Nē, vispirms jābūt pašpietiekamībai, sākot ar pārtiku un beidzot ar elektrību, bez kādām kvotām biogāzei, nekaitējot apkārtnē ar pārlied jaudīgiem vēja ģeneratoriem, un vai tiešām mēs nespējam izkonkurēt cauri Āzijai un pus Eiropai no Ķīnas atvazinātās dušas kabīnes, sakņu rīves, kņāģus, virvītes un visus citus šos sīkos mājsaimniecības sīkumus!” “

**Latvijas laukos jāveic lauku saimniecību struktūras, ražošanas, sociāli ekonomiskās un sabiedriskās dzīves apsekojums, t.i., inventarizācija** - detalizēta situācijas noskaidrošana ne tikai valstī kopā un pa rajoniem, bet arī **pa pagastiem un atsevišķām saimniecībām**.

Jāfiksē infrastuktūra, valstij un pašvaldībām piederošās brīvās zemes, kam (vārds, uzvārds, pilsonība utml.) un cik zemes pieder – zemniekiem, juridiskām personām utml. Kāds ir saimniecību zemes kadastrālais novērtējums un tehniskais nodrošinājums. Noskaidrot saimniecību ģimenes locekļu, nodarbināto, t.sk. algoto strādnieku skaitu, līdzdalību kooperatīvajā sadarbībā un sabiedriskajā dzīvē. Noskaidrot ekonomiskos rādītājus: kredītsaistības, ražotās produkcijas apjomu, noieta tirgu, ieņēmumus, pašizmaksu, peļņu, rentabilitāti. Veikt visu neapdzīvoto un neapsaimniekoto sētu uzskaiti, to īpašumtiesisko statusu, tām piederošo zemes platību. Uzskaitīt saimniecības, kuras apsaimnieko veci cilvēki ar mantiniekiem ārpusē vai ir bez mantiniekiem. Noskaidrot, vai nav vēlmes dot dzīvesvietu jauniem ģimenes cilvēkiem ar bērniem un ar kādiem noteikumiem. Cik zemes īpašumā varētu iegūt un ar kādiem noteikumiem. Šos un vēl papildu izrietošos jautājumus izzinot, varētu noskaidrot patieso stāvokli laukos un prognozēt potenciālās saimniekošanas vietas **pilsoniem** bezdarbniekiem.

Iespējams, nebūs tālu no realitātes, ka visi pagasti kopā varētu nodrošināt **10 000 potenciālo zemnieku** ģimeņu saimniecību iekārtošanu (vienā pagastā vidēji 23 saimniecības). Pretendentu izvēles kritēriji tādi paši kā iepriekšējā variantā. Zemes īpašumtiesiskais statuss ir tāds, kā valstī esošais. 5 ha zemes, kopā ar uz tās esošajām dzīvojamām un saimniecības ēkām, nosakāms statuss, kas neveiksmes gadījumā zemniekam nodrošina neatsavināmu mājvietu. Šī daļa nevar būt ieķīlājama, bet var būt mantojama vai pārdodama, ja īpašnieks, kādu apstākļu ietekmēs, spiests no tās atteikties. Šīs daļas īpašnieku maiņa tiek relizēta valsts noteikto apgrūtinājumu ietvaros un var tikt nodota mantojumā vai pārdota citam īpašniekam, ņemot vērā noteikumus, kādi paredzēti brīvzemniekiem – nodrošināt mājvietu ģimenei ar bērniem vai arī jaunai ģimenei, kurai var būt bērni. Šo saimniecību kopplatībai būtu jābūt ne mazākai par 25 ha LIZ (250 000 ha valstī kopā, 580 ha vidēji vienā pagastā) + 5 ha meža (50 000 ha valstī kopā, 116 ha vidēji vienā pagastā). Zeme un mežs par to kadastrālo vērtību būtu jāizpērk no valsts 20 gadu laikā, ar 2% likmi, maksājumus sākot ar 11. gadu. 30-hektārnīeku pilsoņu bezdarbnieku ģimeņu atlasī un motivāciju nodarboties ar lauksaimniecisko ražošanu nodrošina valsts kopā ar pašvaldībām, tāpat kā 1. variantā. Lai

veicinātu ieņēmumu palielināšanu, visās pilsētās jāierīko mūsdienu prasībām atbilstošas un pietiekami ietilpīgas apsildāmas tirdzniecības vietas zemnieku un brīvzemnieku ražotās produkcijas tirgošanai. Jāatbalsta un jākoordinē krājaizdevu sabiedrību, ražošanas, pārstrādes un realizācijas kopdarbības veidošanās un attīstība. Valstij jārada apstākļi, kas motivē rūpniecības uzņēmumu veidošanos pie mazajām pilsētām, arī ciematos, ar mērķi radīt darba vietas tuvumā dzīvojošajiem bezdarbniekiem un brīvzemniekiem.

**Lai latvieši paši apdzīvotu un attīstītu savu zemi, Saeimas un valdības pienākums un uzdevums šim mērķim radīt motivāciju.**

Tā kā daudziem bezdarbniekiem īpašumā pilsētās ir dzīvokļi, zeme būtu jāierāda iespējami tuvāk šiem dzīvokļiem – tuvākajos pagastos. Tie naudas resursi, kas šodien bezperspektīvi tiek izšķiesti bezdarbnieku pabalstiem un "simtlatnieku" nodarbināšanai vides sakopšanas darbos, būtu jākoncentrē un daļēji jānovirza bezdarbnieku apmācīšanai savas saimniecības organizēšanā un vadīšanā, infrastruktūras veidošanai, mājlopu utml. iegādei, mājokļa iekārtošanai un inventāra iegādei. Vismaz pirmajos desmit gados iedalīt palielinātas valsts un ES subsīdijas. Šiem pasākumiem jāpiesaista ES atbalsts (EGF vai tml.).

**Tā varētu būt izeja pārejai no bankrotējušā ražošanas sektora vai neadekvātas dzīves baudīšanas valsts sektorā uz pašu atbildības sektoru. Šīs iespējas - uz atvieglotiem noteikumiem zemi iegūt īpašumā zemnieku saimniecības izveidošanai - ļautu daļēji amortizēt bezdarbnieku problēmu, kas valstij perspektīvā, visticamāk, var nebūt "pa kabatai".**

**Brīvzemnieki (1. var.) un 30-hektārnieki (2. var.) jāorientē uz ražošanu.**

**Galvenie šķēršļi brīvzemnieku (7+2 ha) un zemnieku ģimeņu saimniecību – 30-hektārnieku (25 ha LIZ+5 ha mežs) sekmīgai veidošanai : mazos ražotājus diskriminējošie ražošanas nosacījumi un neadekvātās cenas par viņu ražojumiem.**

**Valstij visnopietnākā vērība jāpievērš šo saimniecību produkcijas ražošanas, pārstrādes un realizācijas kooperācijai, kas ļautu izvairīties no nekooperatīvās starpniecības un būtu spējīga nodrošināt mazā ražotāja produkcijas realizāciju nepārtraukti un par adekvātu cenu. Kooperācijai jābūt atvērtai visiem lauksaimniecības produkcijas ražotājiem uz vienlīdzīgiem noteikumiem. Jābūt iespējai arī no vienas govīs iegūto pienu realizēt par to pašu samaksu kā no 1000 govīm slaukto. Piena savākšanas izdevumi jāsadala uz katru nodotā piena kg, nevis mazajiem ražotājiem samazinot samaksu par nodoto pienu. Piena savākšanas izdevumos jādalās solidāri. Piena savākšanas radītos zaudējumus pilnā mērā vai daļēji varētu segt valsts. Tad atgriezīsies motivācija - sākumā vienu, tad divas utt. govīs turēt. Tad arī radīsies motivācija celt, pilnveidot un kopt savu saimniecību, veidot kuplu ģimeni un nemeklēt laimi tur, kur mūsu nav.**

## **Ražošanas motivāciju ietekmējošie faktori**

**Viens no galvenajiem ražošanas motivāciju iznīcinošajiem faktoriem ir neadekvātā zemnieku-pārstrādātāju-tirgotāju gala produkcijas cenas pārdale.**

Pārstrādātāji un tirgotāji piesavinās neadekvātu peļņas daļu. Pat piena lielražotāj nereti sūdzas par attīstību bremzējošu samaksu. Lai to palielinātu, samazina piena cenu un nemaksā subsīdijas mazajiem ražotājiem. Te peļņas lielā ideja nepazīst cilvēka žēluma. Arī

tautas un valsts interesēs nē.

Pēc prof. **M. Kreiļa** datiem (1997. g.) transportēšanas, pārstrādāšanas, uzglabāšanas un pārdošanas daļa no mazumtirdzniecības cenas (pie nosacījuma, ka tiek maksāti nodokļi) ir šāda :

	ASV	Latvijā
kartupeļiem	10 – 20% (z.d. 90 – 80%)	33% (z.d. 67%)
pienam, 2,5%	50% (z.d. 50%)	65 – 70% (z.d. 35 – 30%)
liellopu gaļai	34 – 40% (z.d. 66 – 60%)	62 – 65% (z.d. 38 – 35%)
cūkgaļai	45 – 50% (z.d. 55 – 50%)	60% (z.d. – 40%)
z.d. – zemnieka daļa		

Šveicē, salīdzinājumam, 56% no cūkgaļas mazumtirdzniecības cenas ir zemnieka daļa. Vācijā – 69% no piena veikala cenas ir zemnieka daļa. A/S “Valmieras piens” 2012. g. sākumā iepirka pienu par 21 sant./kg, bet 2% piens veikalā maksāja 62 sant./kg, tātad zemnieka daļa ir 34%.

Tajā pašā laikā A/S “Preiļu siers” iepērk pienu par 17.5 sant./kg, kur zemnieka daļa pie veikala cenas 62 sant./kg, ir 28%. Bez tam, tas ir pie noteikuma, ka tiek nodotas ne mazāk kā 15 t piena dekādē. Ja nodod mazāk par 0,5 t dekādē, tad par kg piena maksā 9 sant. un zemnieka daļa ir 14,5%.

A/S “Rīgas piena kombināta” 3,5% piena cena veikalā ir 72 sant./kg un zemnieka daļa, pie iepirkuma cenas 22 sant./kg, ir 30,5%. Šī paša kombināta 3,5% “Lauku piens Rasa” veikalā 82 sant./kg, zemnieka daļa – 26,8%.

Arī piensaimniecības kooperatori runā par pieņemamā piena zemāko sliekšni 0,5 t, tas nav nekas cits, kā lielražotāju lobēšana un sīkražotāju iznīcināšana.

**Ko liecina statistika?** Lūk, Eiropas Komisijas apkopotie dati par vidējām piena iepirkuma cenām ES dalībvalstīs 2008. gada oktobrī eirocentos (santīmos) par 1 kg piena :

Somijā — 51,15 (**35,95**), Dānijā — 45,86 (**32,23**), Grieķijā — 41,85 (**29,41**), Itālijā — 40,00 (**28, 11**), Holandē — 37,13 (**26,10**), Portugālē — 35,10 (**24,67**), Spānijā — 34,92 (**24,54**), Francijā — 34,39 (**24,17**), Slovēnijā — 33,28 (**23,39**), Austrijā un Vācijā — 31,80 (**22,35**), Beļģijā — 28,51 (**20,04**), Igaunijā — 27,81 (**19,54**), Polijā — 27,16 (**19,09**), **Latvijā — 25,45 (17,89)**, Lietuvā - 23,86 (**16,77**).

Un 2009.g. septembra uzziņa par vidējām iepirkuma cenām ES dalībvalstīs santīmos par kg piena : **Somijā – 26,48** , Zviedrijā –17,32, Dānijā – 17,23, Vācijā – 15,46, Čehijā – 15,33, Nīderlandē – 15,15, Polijā – 14,44, Igaunijā – 19,37, Lietuvā – 11,01, **Latvijā – 10,92 sant./kg.**

**15 vecajās ES dalībvalstīs – 26,53 eirocenti jeb 18,65 sant./kg, 10 jaunajās ES dalībvalstīs – 22,84 eirocenti jeb 16,05 sant./kg, vidēji ES – 24,86 eirocenti jeb 17,47 sant./kg.**

**Secinājums :** Latvijas lauksaimnieku piena cenu nosaka ES jaunās dalībvalstis diskriminējošās subsīdijas (skat. 18. lpp.), kas rada nevienlīdzīgu konkurences vidi. Tās ietekmi var samazināt, izlīdzinot subsīdijas, vai arī ražotājiem kooperējoties piena pārstrādē

un tirdzniecībā, ar mērķi samazināt nekooperatīvo starpnieku ietekmi.

**Ja brīvzemnieks, par kuru šajā rakstā tiek diskutēts, saņemtu par pienu 50%, tas vidēji būtu vismaz 45,5 EUR/kg no veikala cenas 91,0 EUR/kg (2014. g. 27.05. plēves pakā), būtu nodrošināta motivācija dzīvot laukos un ar tiem saistīt nākotni.**

#### “ Valsts, kas sargā savus zemniekus

Šveicieši skeptiski noskaņoti pret Eiropas kopējo tirgu un Eiropas Savienību. Viņi lepojas, ka gadu simtiem smagā, neatlaidīgā darbā paši saviem spēkiem tikuši laukā no nabadzības, kļuvuši par pārticīgu un bagātu valsti, tāpēc ar nepatiku raugās uz Briseles komisāriem, kas vēlas diktēt, cik gariem jābūt siltumnīcās audzētiem gurķiem un cik lieliem caurumiem sierā. Paši šveicieši smeļ par augstajiem komisāriem, kas nupat pēc vairāku dienu strīdiņiem nolēmuši, ka siera caurumi drīkstot būt lielumā no ķiršogas līdz valriekstam. Šveicieši rūpīgi sargā iekšējo tirgu. Zemnieki un fermeri var uzturēt augstas cenas, jo valsts līmenī bauda milzīgu atbalstu un aizsardzību pret brīvo tirgu. Kad nobriedusi vietējā aprikožu raža, momentā tiek pārtraukts ārvalstīs briedināto augļu imports, lai gan Spānijas un Itālijas aprikozes ir saldākas un divreiz lētākas. Šajā laikā ne tirgū, ne veikalā neredzēsiet nevienu ārzemju augli! Kad pašu raža apēsta, veikalos atkal parādās lētie un garšīgākie dienvidzemju āboli, bumbieri, aprikozes un vīnogas. Lauksaimniecībā nepastāv brīvais tirgus, to, cik graudaugu, gaļas vai pienu saražot un par kādām cenām, nosaka valsts. Šveicē ir 130 tūkstoši sierotavu, bet to, kādu sieru katram ražot, izlemj sierinieku apvienība. Fermerim nav arī jāuztraucas, kur tiks izaudzēto raža. Pienu un gaļu uzpērk valsts. Viss ir neregulēts precīzi kā pulksteņa mehānisms. Šveices zemnieka govju ganāmpulks nav liels, tikai 10 — 12 govīs. Lai gan govju skaits neliels, to produktivitāte ir ļoti augsta. Šeit katra govīs dod tikpat daudz piena, cik Latvijā izcilas rekordistes”. (Rita Ruska, "LA")

**Jāsecina, ka tieši šveiciešu lauksaimnieciskās ražošanas ekonomiskais modelis būtu vispiemērotākais Latvijas zemniekiem un arī valstij kopumā.**

Arī graudu apriņķi tiek realizēta neadekvāta ieņēmumu pārdale ražotāju, pārstrādātāju un tirgotāju starpā. Ilustrācijai izmantošu maizes ražošanu – miltu un maizes cenu procentuālās attiecības pret graudu cenu mūsdienās, salīdzinājumā ar 1930. un 1938. g. Graudu, miltu un maizes cena norādīta santīmos par kg. Aiz domuzīmes graudu, miltu un maizes cena norādīta % pret graudu cenu, kas tiek pieņemta par 100%.

Gads	1930.	1938.	2006.	2008.	2009.
Produkti	Sant./kg-%	sant./kg-%	sant./kg-%	sant./kg-%	sant./kg-%
<b>Kviešu graudi</b>	<b>27– 100%</b>	<b>21,7– 100%</b>	<b>6– 100%</b>	<b>10,9–100%</b>	<b>8 – 100%</b>
Kviešu milti, 1. šķ.	54– 200%	52– 240%	33– 550%	51– 468%	69 – 863%
Baltmaize	66– 244%	53– 244%	50– 833%	123-1128%	107– 1338%
<b>Rudzu graudi</b>	<b>17– 100%</b>	<b>17,5– 100%</b>	<b>6– 100%</b>	<b>5.7–100%</b>	<b>6– 100%</b>

Rudzu rupjie milti	23– 135%	19– 109%	16– 267%	18– 316%	19 – 316%
Rudzu rupjmaize	23– 135%	20– 114%	65– 1083%	88–1544%	149–2483%
“Lāču” rupjmaize no lielā kukuļa	–	–	–	-	319– 5317%
“Raunas maizes” rupjmaize	–	–	–	-	115-1917%
“Raunas maizes” saldiskābmaize	–	–	–	-	118–1967%

**Kā izskaidrot milzīgās atšķirības graudu un maizes cenās pirmskara un mūsdienų Latvijā?** Uz to varētu dot divas atbildes :

a) graudu malšanas, maizes cepšanas un tirdzniecības modernizētās tehnoloģijas ir sadārdzinājušas gala produktu vai arī

b) pieaugusi malēju, cepēju un tirgotāju alkatība.

Zemnieks, izejprodukcijas - graudu ražotājs, savā pašreizējā ekonomiski tiesiskajā statusā cenu regulēt sev par labu nav spējīgs.

**Secinājums** : pašceptā maize no pašu ražotiem graudiem ir vēl viena no rentabilitāti nodrošinošām iespējām brīvzemniekiem un 30-hektārnikiem.

**Latviešu tautas un Latvijas valsts ilgtspējībai būtiska ir Latvijas teritorijas vienmērīga apdzīvotība, sakārtota komunikāciju sistēma, ražošanas stabilitāte un pievilcīga kultūrvide.** To var panākt, realizējot patiesu valsts atbalstu lauku uzplaukumam, pilnveidojot lauksaimnieku pašpārvaldi un kooperāciju, nodrošinot taisnīgu un adekvātu valsts un ES subsīdiju sadali.

Latvijas valsts patreizējo attieksmi pret mazajiem ražotājiem subsīdiju sadalē varam saklausīt zemkopības ministra **Jāņa Dūklava** skaidrojumā :

“ Ir Eiropas maksājumi, kur neko nevaram un nedrīkstam mainīt, jo tie domāti šim lauku “dzīvesveidam”. Tādēļ arī šie mazie lauksaimnieki saņems visu, kas viņiem pienākas (kā redzat, ES regulas neļauj atdot tikai lielražotājiem, lai gan ministrs to vēlētos – A.L.). **Betas nebūs tā, ka no citiem ES fondiem, kādi ir mūsu rīcībā, piedalīsim vēl papildu naudu klāt šim “dzīvesveidam”**( te gan ministrs varēs realizēt savu ieceri un “dzīvesveidam” nedot – A.L.). **Nē, mēs to nedarīsim. Mēs liksim ražošanā. Viennozīmīgi.** Tāda ir mana nostāja... Tādēļ atbalstīsim kooperāciju, kurā var piedalīties ar četrām govīm un desmit hektāriem.”

**Kā to saprast?** Pēc teiktā jādodomā, ka ārpus pabalstiem tiks atstātas 33 917 (78%) 1 – 3 govju saimniecības ar 49 312 (27%) govīm. Vai tad no 1 govju iegūtais ģimenes patēriņam, brīvā tirdzniecībā vai pārstrādes uzņēmumam pārdotais piens nav produkcijas ražošana? Pie tam 2007. – 2013. g. Lauku attīstības plāns atbalsta maksājumus paredz, tikai sākot no 50 govīm. Tādā gadījumā ārpus atbalsta “no citiem ES fondiem” paliks 53 445 (98,5%) saimniecības ar 117 244 (68%) govīm. Tātad, ārpus valsts uzmanības, tāpat kā līdz šim, paliks



laukos dzīvojošās latviešu tautas absolūtais vairākums.

Tas ir turpinājums līdzšinējai lauku politikai, kad tika darīts viss, lai likvidētu mazo ražotāju – te kūts neatbilst ES regulām, te govju skaits par mazu, lai maksātu subsīdijas, te tirgū nav vietas vietējam ražotājam, te kaut drīkst tikai sertificētā kautuvē, kas bieži vien atrodas tik tālu, ka ar nokauto lopu nevar segt ceļa un kaušanas izdevumus.

Tādas lauksaimniecībai naidīgas politikas rezultātā, piemēram, slaucamo govju skaits kopš 1995. g. ir samazinājies par 111 900 jeb 38%, galvenokārt uz mazo saimniecību rēķina. 2011. gadā Latvijā bija 30 004 saimniecības ar slaucamajām govīm, tātad 12,8% no 1938. g. un 38% no 2000. g. saimniecību skaita.

2011. gada sākumā slaucamo govju skaits – 164 060, tas ir 19% no 1938. g. un 80% no 2000. g. govju skaita.

Ka nodarbinātības samazināšanās ir cieši saistīta ar slaucamo govju skaita samazināšanos, redzam no salīdzinājuma vēsturiskā skatījumā. Var pat teikt, ka nodarbināto skaits ir proporcionāls slaucamo govju skaitam:

**1935. g. lauksaimniecībā nodarbinātie - 801 000 un 856 000 slaucamo govju.**

1995. g. lauksaimniecībā nodarbinātie – **307 000 un 312 000 slaucamo govju.**

2001. g. lauksaimniecībā nodarbinātie – **265 000 un 209 000 slaucamo govju.**

2011. g. lauksaimniecībā nodarbinātie - **82 500\*** un **164 100 slaucamo govju.**

\* Tā kā te norādīti pilnu darba laiku strādājošie, var pieņemt, ka nodarbināto skaits ir 2x lielāks un ir tuvs slaucamo govju skaitam.

Pirmskara Latvijā aiz katras govys dzīvoja ar iztiku nodrošināta ģimene. Mūsdienās, izrādās, govys ir nerentabla, nav spējīga noturēt ģimeni, un tā aizklīst pasaulē.

Cik ilgi vēl turpināsim atcīvēciskot laukus, lai uz tautas padzišanas rēķina nodrošinātu attīstības telpu alkatīgajām biznesa saimniecībām? Cik tālu vēl drīkstam šo samazināšanos turpināt?

**Motivāciju dzīvi saistīt ar lauksaimniecību neveicina arī neadekvātais pievienotās vērtības nodoklis (PVN).**

**PVN pārtikas produktiem Eiropā 26.01.2010**

Lielbritānija-0%, Īrija-0%, Malta-0%, Andora-0%, Sanmarino-0%, Slovēnija-0%, Horvātija-0%, Šveice-2,4%, Lihtenšteina-2,4%, Luksemburga-3%, Polija-3%, Spānija-4% (Kanāriju salās, Seutā, Melijjā-0%), Grieķija-4,5%, Portugāle-5%, Kipra-5%, Francija-5,5%, Monako-5,5%, Beļģija-6%, Nīderlande-6%, Vācija 7% (Helgolandes salā-0%), Islande-7%, Bulgārija-7%, Maķedonija-7%, Serbija-8%, Turcija-8%, Rumānija-9%, Čehija-9%, Itālija-10%(maize-4%), Austrija-10%, Slovākija-10%, Krievija-10%, Ukraina-10%, Baltkrievija-10%, Ungārija-12%, Zviedrija-12%, Somija-12% (Ālandu salās-0%), Norvēģija-13% (Svalbardā jeb Špicbergenā-0%), Kosova-16%, Gruzija-18%, Armēnija-18%, Azerbaidžāna-18%, Igaunija-19%, Lietuva-20%, Albānija-20%, **Latvija-21%**, Dānija-25% (Grenlandē-0%).

**Pastāvošās ES subsīdijas ir vienlīdzīgas konkurences apstākļus degradējošas.**

Salīdzināsim :

### ES maksājumi par 2009.gadu :

ES valstis	eiro/ha	milj.eiro
Rumānija	31	422
Bulgārija	33	166
<b>Latvija</b>	<b>35</b>	<b>62</b>
Igaunija	35	41
Lietuva	60	158
Polija	81	1248
Slovākija	81	156
Čehija	108	380
Slovēnija	115	56
Ungārija	128	543
Kipra	133	19
Malta	152	1,6
Portugāle	164	570
Spānija	198	4921
Apvienotā Karaliste	212	3422
Austrija	222	709
Zviedrija	230	718
Somija	237	544
Luksemburga	264	35
Francija	294	8081
Itālija	299	3813
Īrija	308	1276
Vācija	325	5496
Dānija	365	972
Beļģija	408	560
Holande	415	794
Grieķija	590	2405

“Tabula skaidri parāda, cik „godīga” ir ES naudas sadale lauksaimniecībai. Tā ir valdības atbildība un rīcības rezultāts. Citas valstis mūs ir krietni apsteigušas, acīmredzot valdības ir spējušas to panākt, izcīnīt. It kā mums būtu jāpriecājas, ka ES mums dod naudu attīstībai subsīdiju un dažādu attīstības fondu veidā, bet vai šī nauda tiešām veicina Latvijas izaugsmi? Latvijā ļoti liela daļa darbojošos uzņēmumu ir ar citu ES dalībvalstu pilsoņu kapitālu, tātad arī nauda rezultātā aizplūst prom. Pie tam, ja apkopo naudas summas, ko Latvijai ir jāizmaksā par dalību ES un citās starptautiskās organizācijās, tad kopējā bilance, iespējams, ir negatīva. Papildus tam, daudziem zināms, ka lielam skaitam valdībā un Saeimā pārstāvēto politiķu un viņiem tuvu stāvošiem cilvēkiem pieder arī lielas lauksaimniecības zemes platības un lauku saimniecības. Tāpat arī bieži redzams, ka tās ir daudz privilēģētākā stāvoklī attiecībā uz dažādu finansējumu un atbalstu saņemšanu. Nav noslēpums, ka gandrīz visi lielie investīciju projekti, īpaši labvēlīgie nosacījumi tādi kā bioenerģijas ražošanas kvotas un līdzīgi, nonāk tikai „savējo” rokās. Tāds, lūk, ir viedoklis par situāciju lauksaimniecības nozarē un lauku reģionos, kādu to redz lauku iedzīvotājs un laukos strādājošs cilvēks. Bet to dzīves kvalitāte ir atkarīga no simtiem un tūkstošiem galvaspilsētās un Briselē sēdošiem

darboņiem uzvalkos, kuriem ir neliela saprašana par to, kas notiek ārpus pilsētas” (Ēriks Stašinskis 03.03.2010.).

Ieskats statistiskajos datos un industriālās lauksaimniecības lobētāju izteikumos ļauj secināt, ka **galvenais šķērslis Latvijas lauksaimniecības normālai attīstībai**, t.sk. brīvzemnieku un 30-hektārnieku vīzijas realizācijai, **ir Latvijas valsts un ES akceptētie alkatības radītie laukos dzīvojošos mazos lauksaimniekus diskriminējošie nevienlīdzīgas konkurences nosacījumi.**

### **Ekonomiskās attīstības modeļa izvēle**

Skatoties nākotnē, nedrīkstam paļauties uz citu kapitālu un darbu. Tam brīdinājuma signālu var saklausīt publicista **Džona Perkinsa** publicētajos datos : pasaules saņemto kredītu summa ir **623 triljoni dolāru**, pasaules saražotais iekšzemes kopprodukts 2012. gadā ir **65 triljoni dolāru** jeb 10% no pasaules parādu summas, bet visu pasaules materiālo aktīvu summa, ieskaitot zemes un potenciālo dabas resursu vērtību, tiek lēsta **300 – 350 triljonu dolāru** vērtībā. No šīs informācijas var secināt, ka, saņemtos kredītus, pat teorētiski nav iespējams tos atmaksāt. Ir izveidojusies situācija, kas nodrošinās regulāru finansu burbuļu veidošanos, to plīšanu ar sekojošām ekonomiskajām krīzēm. Kā fakti liecina, krīžu cēlonis ir starptautiskā neadekvātā peļņas kāre, un tas spiež domāt, kā novērst šo cēloni un izvairīties no tā radītajām sekām. Tas nozīmē arī to, ka pastāvošajam starptautiskās ekonomiskās sadarbības modelim piemīt būtiski trūkumi. Par tiem runā pasaulē atzīti ekonomisti, kuri kā alternatīvu izvirza videi draudzīgu un ilgtspējīgu attīstību nodrošinošu **stingrā jeb stacionārā stāvokļa ekonomiku.**

Par to rakstā “Ekonomikas paradigmas maiņas nepieciešamība 21. gadsimtā” skaidro Banku augstskolas Dr. oec., profesors, **Ivars Brīvers** :

“ Divdesmit pirmā gadsimta sākuma notikumi liek cilvēcei saprast, ka tās izvēlētais ceļš pēdējo gadsimtu laikā ir bijis bīstams un tās nākotni apdraudošs. Uz alkatību un skaudību balstītā izaugsmes paradigma, kuras ietvaros tiek mēģināts risināt pasaules problēmas, ir izrādījusies novecojusi un savam laikam neatbilstoša. Tam pamatojums ir meklējams dažādos aspektos – ekoloģiskajā, sociālajā, morālajā un ekonomiskajā. Rakstā galvenā vērība ir pievērsta ekonomikas paradigmas maiņas nepieciešamības ekonomiskajam aspektam, vispirms parādot, ka ekonomikas zinātni ir nepareizi uzskatīt par jau pabeigtu un nākotnē nemainīgu. Savā laikā ekonomikas izaugsmes paradigma un procesi, kas ar to saistījās – kapitāla koncentrācija, finanšu tirgu attīstība un globalizācija bija cilvēces attīstību veicinoši. XXI gadsimtā tie ir kļuvuši par cilvēces izdzīvošanu apdraudošiem faktoriem. Ja līdz XX gadsimtam pasauli varēja uzskatīt par bezgalīgu, tad XX gadsimtā un it īpaši XXI gadsimtā, tā vairs tāda nav. Līdz ar to izaugsmei vairs nav vietas. Tehnoloģiju attīstība ir radījusi „lieko cilvēku” problēmu, kuras risinājums, kāds tas bija, kad pasauli varēja uzskatīt par bezgalīgu, mūsdienā apstākļos vairs neder. Nodarbinātības dilemma ir viena no tām, kuru nāksies risināt XXI gadsimtā, un esošās paradigmas ietvaros risinājums nav atrodamas. Jaunā ekonomikas paradigma balstīsies nevis uz izaugsmi, bet uz vides saglabāšanu, nevis uz uzņēmēju - inovatoru, vai vēl jo mazāk uz uzņēmēju - spekulantu, bet gan uz lietpratīgu saimnieku, kas zinās ko darīt un kā darīt, lai nodrošinātu pietiekamu labklājības līmeni sev un savai saimei, vienlaikus sargājot vidi gan ekoloģiskā, gan kultūras, reliģiskā, etniskā, tiesiskā

un sociālā aspektā... Visrūpīgāk un visdziļāk stacionārā stāvokļa ekonomiku ir aprakstījis amerikāņu ekonomists Hermans Deilī. Savā 1996. gadā publicētajā grāmatā „Viņpus izaugsmes” viņš sīki un detalizēti atspēko argumentus pret stacionārā stāvokļa ekonomiku un norāda uz visai acīmredzamām kļūdām pašreizējos priekšstatos par ekonomikas izaugsmi. Deilī raksta: „Divsimt gadus mēs esam dzīvojuši izaugsmes ekonomikā. Tāpēc mums ir grūti iedomāties, kā varētu darboties stacionārā stāvokļa ekonomika, lai gan lielum lielo daļu savas eksistences cilvēce ir dzīvojusi ekonomikā, kur ikgadējais pieaugums ir bijis nenozīmīgs. Izaugsmes ekonomika cieš neveiksmi. Ekonomikas apakšsistēmas ekspansija palielina vides un sociālās izmaksas vairāk, nekā palielinās labumi no produkcijas (šeit Deilī runā par analogiju makrolīmenī ar robežizmaksu un robežienākumu pieaugumu mikrolīmenī, kad pārsniedzot noteiktu produkcijas izlaides līmeni, robežizmaksas sāk pieaugt straujāk nekā robežienākumi. - I.B.), līdz ar to padarot mūs trūcīgākus, nevis bagātākus... Mēs nepūlamies nodalīt izmaksas no ienākumiem mūsu nacionālajos kontos. Tā vietā mēs sametam tos kopā kā „aktivitātes”, rēķinot iekšzemes kopproduktu.”

Šis Dr. oec., profesora, **Ivara Brīvera** viedoklis sakrīt ar vācu filozofa **Artūra Šopenhauera** ( [1788.](#) g. 22.02. - [1860.](#) g. 21.09.) saimnieciskās attīstības vīziju :

**“Vislaimīgākā zeme ir tā, kurai nepieciešams neliels vai vispār nekāds ievērojams, tā arī vislaimīgākais ir cilvēks, kuram ir pietiekami ar iekšējo bagātību un sevis uzturēšanai no āra vajag maz vai vispār neko nevajag, jo šāda veida pieveidums maksā dārgi, dara atkarīgu, izraisa briesmas un galu galā ir tikai slikts paša augsnes radītā aizstājējs.”**

Latvijā pastāvošā ekonomikas modeļa būtību skaidro politoloģe **Ilze Ostrovska** :  
**“ Latvijā turpinās cīņa starp divām biznesa ekonomikas filozofijām un ideoloģijām – noteicošo pārsvaru gūstošo transnacionālo un nomenklatūras mafiozo kapitālu no vienas puses un nacionālo jeb mazo un vidējo kapitālu no otras.**

Tranzītbiznesam nav vajadzīga ne pārstāvnieciskā demokrātija, ne pašorganizējamies pilsoniskā sabiedrība, ne vesela un izglītota tauta. Tam ir vienalga, kādā valodā runā “iezemieši”. Tranzītam ir vajadzīga attīstīta un apsargāta komunikāciju sistēma un ostas, diktatūra, viena cilvēka varas režīms, ne vairāk.

Mazajam un vidējam uzņēmējam ir nepieciešama sakārtota vide, kuras centrā ir uzņēmēja gars un atbildība. Mazais un vidējais uzņēmējs, kas ir pilsoniskās sabiedrības ekonomiskais mugurkauls, var aizstāvēt savu ekonomisko autonomiju un pašcieņu tikai ar likuma palīdzību. Tikai šāds uzņēmējs var radīt jaunas, stabilas darba vietas un nodrošināt nevis deklarētu, bet reāli eksistējošu ekonomisko tirgus attiecību esamību, kuras kalpo kā personības radošās pašizteiksmes forma, kā neatkarības garants, kuras ir produktīvas.”

Augšminētie ideoloģiskie, filozofiskie un ekonomiskie uzstādījumi sakrīt ar brīvzemnieku un 30-hektārnieku vīziju, kas ir konkretizēts Latvijas lauku ilgtspējīgas apdzīvotības un apsaimniekošanas risinājuma piedāvājums.

Lai to realizētu, šai vīzijai, kas pieprasa ideoloģisko, filozofisko un ekonomisko uzskatu maiņu, jānonāk līdz likumdevēju un valsts vadītāju apziņai un sapratnei.

## **Zemes deficīta problēma**

Turpinot brīvēznieku tēmu, tātad : **abi varianti kopā kopā varētu piedāvāt ( 30 000 x 2 ) 60 000 darba vietas.**

**Vai pie augšminētajiem nosacījumiem atrastos 60 000 ieinteresēto? To noskaidrot un nodrošināt būtu valsts vadītāju pienākums un uzdevums.**

**Ja turpināsim pajauties uz pašplūsmei atstātu evolūcionāru attīstību, kas novedusi lauksaimniecību līdz katastrofālai mazspējai, nekas iedvesmojošs nerādās arī nākotnē.**

Ir jāizšķiras, kas ir latviešu tautas un Latvijas valsts interesēs – brīva un neierobežota zemes iztirgošana cilvēkiem bez pilsonības un neierobežotās platībās, industriāla lielražošana un katastrofāla darbavietu samazināšana vai latviešu tautas iesaistīšana aktīvā valsts celtniecības darbā, ar zemes piedāvājumu nodrošinot darba iespējas, iztiku un perspektīvu.

**Vai nu ceļš uz tautas attīstības iespēju ierobežošanu un padzīšanu no savas zemes, vai arī, radot interesi un iespēju atgriezties pie savas zemes un kā brīvam cilvēkam ar pašapziņu un pašcieņu ražot, kaut vai sākot ar vienu kazu un kartupeļu vagu, bet ražot. Pašiem ražot, nevienam nebūt parādā un nemaksāt viltīgos kredītus un paverdzinošo kredītu procentus. Būt neatkarīgiem saimniekiem savā zemē.**

“Praktiskajā Latvietī” (23.12.2011.) **Egons Strautiņš**, vērojot holandiešu zemnieka darbu, raksta :

“... atnāk apjausma - esmu atgriezies pagātnē, kurā gan nekad neesmu bijis, taču, iespējams, dzīvotu šodien. Arī manam vectēvam, kuru neesmu redzējis, piederēja 10 ha zemes, kas ļāva turēt divus zirgus, 3-4 govus, cūkas, aitas, vistas, un izaudzināt divas meitas, ne gluži pārticībā, bet arī ne trūkumā sitoties. Holandes apstākļos ar šādu mantojumu es šodien droši vien nebūtu pēdējais saimnieks ciemā, it sevišķi, ja šāds dzīvesveids ir valsts cienīts un finansiāli stutēts... Zemnieki ģimenes ietvaros apkopj savus laukus, pilsētnieki strādā lielākos vai mazākos uzņēmumos – viens gatavo hidrauliskos cilindrus, otrs – tiem eļļas pievadus (kooperācija !), trešais projektē un ražo vēdināšanas iekārtas, ceturtais lej plastmasas, piektais remontē traktoros, un tas viss – vienas mazpilsētiņas vienā ielā, kuru droši par rūpniecības zonu var dēvēt ! Jā, viņi strādā smagi, daudz intensīvāk un efektīvāk, un vienalga pa laikam kāds bankrotē, ļaudis nokļūst uz ielas, taču tur nepaliek, meklē, un pats galvenais, atrod sev iztikas iespējas, sliktākā gadījumā – kaimiņu pilsētiņā, nevis svešā valstī. Mēs šo iespēju varbūt pat apzināti esam palaiduši garām, pēdējos 20 gados ārzemju zīmoliem klanoties. Skaidrs, arī holandiešu bodēs var nopirkt tieši to pašu preci ko mūsējās, un arī cenas ir līdzīgas, taču tur pretī (pareizāk, uz plaukta blakus) katram importa veļas pulverim vai tīrīšanas līdzeklim, šampūnam vai zobu pastai ir nacionālais analogs, tikpat izskatīgs un kvalitatīvs, taču vismaz par trešdaļu lētāks. Ir jābūt vai nu snobam, vai vismaz vācietim, lai pirktu lielā kaimiņa preci ! Arī tā ir politika...”

Brīvēznieku “utopijas”oponentu jautājums ir : **kur ņemt zemi?** Mēs šodien nezinām, kam pieder un kur atrodas statistiķu minētie neapsaimniekotie 702 100 ha vai cik tur patiesībā. Vienīgi zināms, ka līdzšinējie likumdevēji un valsts vadītāji zemi vērtēja kā parastu preci, oponentu protestus “atspēkojot” ar argumentu : **zemi neaizvedīs.**

Kā jau iepriekš minēts, un **tas būtu jāatkārto, sākot katru sarunu par lauksaimniecību un Latviju kā suverēnu valsti : simti tūkstoši ha lauksaimnieciskās un mežu**

**zemes ir jau izpārdoti kolonistiem, ārzemniekiem, kas nav Latvijas pilsoņi. 129 360 ha ir nelikumīgi uzdāvināti Krievijai. Simti tūkstoši ha guļ atmatās un aizaug ar krūmiem. Uz tāda zemes izšķērdēšanas fona, neatrast valsts pilsoņiem bezdarbniekiem - brīvzemniekiem 140 000 ha un 300 000 ha 30 - hektārniekiem zemi, būtu vērtējama kā nacionāla nodevība.**

Cik zemes šobrīd pieder personām bez pilsonības, cik Latvijas valstij ir brīvas zemes, ko varētu piedāvāt pilsoņiem bezdarbniekiem?

Mēģinot noskaidrot juridiskajā un personiskajā īpašumā esošo LIZ platību personām bez Latvijas pilsonības, atbildi sniedz bijušais Valsts Zemes dienesta vadītājs **Guntis Grūbe** : “ Mums nekad nav bijis politiska uzstādījuma noskaidrot, vai zemes īpašnieks ir pilsonis vai nepilsonis vai pastāvīgais iedzīvotājs, jo Ministru kabineta noteikumi par kadastra vešanu tādu šķirošanu neparedz.” (“LA”, 12.02.2002.)

**Uz brīvzemnieku “utopiju” atbild Zemkopības ministrijas (ZM) Valsts sekretāre D.Lucaua**: “Zemkopības ministrija ir...izvērtējusi iesniegumā minētos priekšlikumus, līdz ar to informējam Jūs par sekojošo :

**1. Jautājumā par zemes piešķiršanu ārzemniekiem** pašreiz situācija ir šāda : Saskaņā ar Latvijas Pievienošanās ES līguma 24.panta VIII pielikuma 3.punktā paredzēto, Latvija no 2004.g.1.maija līdz 2011.g. 1.maijam ir noteikusi un paturējusi spēkā savus tiesību aktu noteikumus par lauksaimniecības zemes un meža iegūšanu attiecībā uz dalībvalstu pilsoņiem un sabiedrībām..., ka pēc... pārejas posma beigām – 2011.g.1.maija... Eiropas komisija pēc Latvijas lūguma lemj par pārejas posma pagarināšanu par ne vairāk kā trim gadiem... Eiropas Komisija ir apstiprinājusi... Latvijas prasību... ierobežojumiem ārvalstniekiem iegādāties savā īpašumā lauksaimniecības un meža zemi... līdz 2014.g.1.maijam.

**2. Jautājumā par zemes piešķiršanu mūžīgā lietošanā informējam : Latvijā valsts nevar piešķirt pilsoņiem 100 000 ha lauksaimniecībā izmantojamo zemi (LIZ), jo saskaņā ar Valsts zemes dienesta datiem (pēc situācijas uz 01.01.2011.) valstij pieder tikai 6497,7 ha LIZ, bet pašvaldībām – 8273,6 ha LIZ.** (2012.g.26.11.”LA” informē : “Valsts zemes dienesta Nekustamā īpašuma formēšanas departamenta zemes reformas procesu nodaļas vadītāja Judīte Mierkalne vēsta, ka **fondā zemes reformas pabeigšanai atlikuši 4216 zemes gabali 12 458,16 ha kopplatībā.** Taču vidējā zemes gabala platība esot niecīga - 2,95 ha., turklāt šie zemes gabaliņi izkaisīti pa dažādām lauku novadu un pagastu vietām.” Zemkopības ministrija uzskata, ka ar **5 ha LIZ nevar nodrošināt lauku saimniecību ekonomisko dzīvotspēju,** izņemot intensīvi ražojošās specializētās saimniecības (t.sk. augļkopības un dārzenkopības saimniecības). **Zemkopības ministrija atbalsta tādu lauksaimniecības politiku, kurā lauksaimniecība ir gan dzīvesveids, gan nodrošina lauku teritorijā dzīvojošām personām labklājību... Zemkopības ministrija nevar atbalstīt Jūsu piedāvāto risinājumu, ka zeme 5 ha LIZ tiek nodota beztermiņa (beztermiņa lietošana ir atmesta un tās vietā ir noteikts īpašumtiesiskais statuss – A.L.) lietošanā ar mantošanas tiesībām, jo bez īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu nevar saņemt kredītus lauksaimniecības attīstībai, zemes lietošanas tiesību pāreja neveicina ilglaicīgu resursu ieguldīšanu. Jūsu priekšlikums zemniekiem, ka valsts”pārņem dzīvokļu iegādes vai remontu parādu saistības bankām” nav realizējams, jo valsts neuzņemsies kredītsaistības bankās citu fizisku vai juridisku personu vietā. Līdz ar to,**

**Zemkopības ministrija neatbalsta Jūsu piedāvātos lauksaimniecības attīstības variantus...**  
( 2.variants par 25-hektāriem , kas papildināts ar plus 5 ha meža, netiek komentēts – A.L.)

### **3. Atbildot uz Jūsu priekšlikumiem :**

**1. Faktiskā situācija laukos tiek apzināta...**

**2. Zemkopības ministrija neatbalsta lauksaimniecību tikai kā dzīvesveidu** (ar “saimniekošanu – dzīvesveidu” faktiski jāsaprot : “saimniekošana” ietver biznesu, bet “dzīvesveids” nodrošina ilgtspējīgai attīstībai nepieciešamos arī pārējos priekšnoteikumus – nacionālo atbildību, optimālu ekoloģisko vidi, paaudžu pēctecību, demogrāfiju, jaunatnes audzināšanu, sabiedrisko un kultūrvidi utml., ko nenodrošina industriālās biznesa saimniecības – A.L.), **bet arī kā pastāvīgu ienākumu avotu laukos** (“saimniekošana – dzīvesveids” to nodrošina – A.L.)

**3. Zemkopības ministrija atbalsta visāda veida lauksaimnieku kooperāciju...**  
(formāli, bet ne pēc būtības – A.L.).

**4. LR Saeima 2011. gada 14. aprīļa sēdē balsos par grozījumiem likumos, kas ierobežos** (“ierobežos” - demagoģijas turpināšana – A.L.) **ES dalībvalstu pilsoņiem un ES dalībvalstīs reģistrētām juridiskām personām iespējas iegūt īpašumā lauksaimniecības un mežu zemi.**

**5. Zemes īpašniekam nav jādzīvo savā saimniecībā un pašam jāsaimeiniek,** jo ne visos gadījumos ir iespējams dzīvot savā saimniecībā, bet zemi izmantošanai atsevišķos gadījumos labāk ir nodot nomā lauksaimniecības speciālistiem. Tikai citu ES dalībvalstu pilsoņiem ir izvirzītas prasības, ka lauksaimniecisko uzņēmējdarbību var veikt pašnodarbinātie zemnieki, kas vismaz trīs gadus nepārtraukti dzīvo Latvijā un vismaz trīs gadus pēc kārtas Latvijā aktīvi nodarbojušies ar lauksaimniecību.

**6. Valsts un ES finansiālais atbalsts lauksaimniecībā netiek piešķirts pēc saimniecību lieluma, bet pēc saimniecību ekonomiskās dzīvotspējas kritērijiem** (kuri tiek noteikti likumdevēju un valsts pārvaldes birokrātiskajā vidē ? – A.L.).”

**7. Zemkopības ministrija un ministrs J.Dūklavs dara visu iespējamo,** lai...pēc 2013. g. noteiktu objektīvus un taisnīgus kritērijus tiešo maksājumu aprēķināšanai visās dalībvalstīs.

**8. Zemkopības ministrija nemitīgi pilnveido normatīvos aktus,** lai samazinātu birokrātiskās prasības... “ (14.04.2011.)

No ZM atbildes redzam, ka ierosinājumi nav saprasti un ir bijuši neauglīgi.

**Valsts sekretāre D. Lucaua nav sapratusi ierosinājuma mērķi, ka ar tā pirmo variantu nav domāts “nodrošināt lauku saimniecības ekonomisko dzīvotspēju”** (ja ar to domāta lauksaimniecība valsts mērogā – A.L.), **bet gan iespēju jaunajām bezdarbnieku ģimenēm nodrošināt sev iztiku un risināt demogrāfisko problēmu tepat Latvijā, bet ar 2.variantu – jaunajām ģimenēm iespēju risināt demogrāfisko problēmu un pievērsties**

lauksaimniecības produkcijas ražošanai jau tautsaimnieciskā skatījumā. Bet par abiem variantiem kopā – apturēt lauku depopulāciju.

No ZM sagaidīju ieinteresētību diskusijai par bezdarba un demogrāfiskās problēmas risināšanu - ar zemes piedāvājumu, bet saņēmu neko līdz galam neizskaidrojošas atbildes, nerunājot nemaz par problēmas pastāvēšanas atzīšanu un priekšlikumiem, kā pareizāk to risināt.

**Nav iedomājams, ka zemes jautājums nebūtu Valsts prezidenta kompetencē,** tādēļ nav saprotama Valsts prezidenta likumdošanas un juridiskā padomnieka **Edgara Pastara** atbilde uz **“Valsts prezidentam, 11.Saeimas priekšsēdētājam un deputātiem, Ministru prezidentam”** adresēto atklāto vēstuli (AV) zemes un lauksaimniecības jautājumos :

„Informējam, ka iesniegumā **norādītie jautājumi nav Valsts prezidenta un Valsts prezidenta kancelejas kompetencē. Zeme ir būtisks valsts resurss, konkrētu priekšlikumu izstrāde un realizācija ir izpildvaras institūciju kompetencē.** Vēršam uzmanību, ka daži no Jūsu ieteikumiem nav tiesiski demokrātiskā valstī, kā arī nav savienojami ar Latvijas dalību Eiropas Savienībā.”

Juridiskais padomnieks vērš uzmanību, bet neatrod nepieciešamību un laiku norādīt konkrēti, kuras mūsu prasības neatbilst tiesiskumam un demokrātijai.

Jādomā, ka šie „daži” ar tiesiskumu un demokrātiju nesavienojamie ieteikumi ir : apturēt zemes (lauksaimniecībā izmantojamās zemes, mežu, purvu un dabīgo ūdeņu) pārdošanu personām bez Latvijas pilsonības; nostiprināt Satversmē zemes īpašumtiesības vienīgi Latvijas valstij, tās pašvaldībām un pilsoņiem; ierobežot zemes platību vienam īpašniekam vai vienai ģimenei; izvērtēt industriālo lielsaimniecību un lielo lopkopības kompleksu tautsaimniecisko un sabiedrisko pienesumu un atbilstību latviešu tautas un Latvijas valsts ilgtspējīgas attīstības interesēm.

No teiktā var secināt, ka likumdevējiem un valsts vadītājiem zemes īpašumtiesību piederība un kustība neinteresē, un ir loģiski, ka valsts nezina, cik un kam kas pieder. Izejot no tādas”datu bāzes”, atliek vienīgi ļauties intuīcijai un fantāzijai.

**Esošā situācija atklāj mūsu līdzšinējo likumdevēju un valsts vadītāju izlemjošā vairākuma realitātes neizpratni, nacionālās pašapziņas absolūto deficītu un nesaimnieciskumu. Tā rezonē ar skotu filozofa Deivida Hjūma atziņu : “Ja jūs kaut ko nepieredzat, jums nav tiesību par to runāt, jo, ko neesat piedzīvojis, to jūsu gars nevar satvert vai pat pieskarties tam.”**

**Kur ņemt 140 000 ha zemes septiņhektārniekiem un 300 000 ha 30-hektārniekiem, pie tam, vēlams, viņu pašreizējās dzīvesvietas tuvumā, pieņemot, ka visa zeme jau kādam pieder?**

**Lai nodrošinātu nepieciešamo platību septiņhektārniekiem un 30-hektārniekiem vēlāmā vietā, varētu minēt četrus avotus :**

**pirmais** - attiecīgajā pagastā ir brīva valsts vai pašvaldības zeme;

**otrais** - valsts atpērk no īpašniekiem vai piedāvā maiņu pret valstij piederošajiem mežiem, purviem, dod iespēju celt hidroelektrostaciju uz kādas no mazajām upēm , vai arī ... utml.;



**trešais** - pamatojoties uz likumu "Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām", mērķa realizēšanai zemi atsavina vēlamajā vietā;

**ceturtais** - pieņemt likumu, kas Latvijas pilsoņu īpašumā atļauj ne vairāk kā, piemēram, 150 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Tas likvidēs dabu un kultūrvīdi degradējošo industriālo biznesa saimniecību ietekmi, samazinās spekulāciju ar zemi un novērsīs zemes deficītu.

## Demogrāfiskā problēma

Pirmskara Latvijas zemnieka saprotamākais ideāls bija – sava zeme savā valstī. Kā tautas dziesmā teikts : "Man pašam kungam būt, man pašam arājam".

Zeme bija tautas dzīvības spēka avots. Bet valsts, ar realizēto izglītības un zemnieku ražošanas motivācijas nodrošināšanas politiku, veicināja attīstību, nodrošināja šī **ideāla pārtapšanu dvēseles stāvoklī – patriotismā, nacionālajā pašapziņā**. Tas bija prasmīga garīgo un materiālo vērtību apvienojuma rezultāts.

Bez tam **lauki bija un ir vispiemērotākā vide pozitīvas demogrāfiskās situācijas risināšanai – latviešu tautas ilgtspējībai**. Šodien mēs uz to reaģējam, labākajā gadījumā, ar ironiju, bet sliktākajā, saucot to par anahronismu un utopiju. Vietā gan neko citu sakarīgu un iedvesmojošu nespējot piedāvāt.

**Informācija par ģimenēm ar bērniem Latvijā ("Diena", 16.04.12.) liecina: 9293 ģimenēs ir viens bērns, 6649 ir divi bērni un tikai 2198 ģimenēs vecāki audzina trīs bērnus. Tas nozīmē, ka potenciālie brīvēznieki un 30-hektārnieki jāmeklē ģimenēs, kas tikai sāk veidoties, t.i., jaunos cilvēkos, kuri, darbu zaudējuši, meklē ceļanaudu aizceļošanai no Latvijas.**

Demogrāfiskā ziņā esam atsviesti viszemākajā punktā, kāds Latvijā vēsturiski ir novērots – vidēji vienai sievietei dzimst 1,1 bērns, un tas ir vīzemākais dzimstības rādītājs ES. Lai iedzīvotāju skaitu saglabātu nemainīgu, nepieciešams, lai sievietēm būtu vidēji 2,2 - 2,3 bērni.

**Vēstures doktors, ANO Starptautiskās migrācijas organizācijas Latvijas biroja vadītājs Ilmārs Mežs, skaidrojot demogrāfisko prognozi, kas, vadoties pēc mūsdienu dzimstības rādītājiem, 2100. gadā paredz 300 000 latviešu kopskaitu, papildina :**

**"Tā ir optimistiskā tabula, kas neņem vērā latviešu emigrāciju." ("LA", 12.11.10.)**

**Strādājot pie Latvijas attīstības stratēģijas, t.sk. pie brīvēznieku un 30-hektārnieku projekta, pamatā vēlams likt "Likteņdārza" veidošanas iniciatora Viļa Vītola atziņu : " Varbūt pirmajā brīdī izklausīsies dīvaini, bet... mana Latvijas vīzija ir latviešu ģimene ar vismaz četriem bērniem. Tā savā dziļākā nozīmē ir doma par nemirstīgu latviešu tautu. Tauta ir dzīvs organisms, un tai visu dzīvo radību pamatuzdevums – atražot sevi. Lai tas notiktu, stiprai, lielai ģimenei atkal jāķļūst par latviešu lepnumu un godu, par apziņu, par pienākumu."**

"Pienākumi ģimenē var atņemt sievietēm enerģiju, kas nepieciešama, lai sasniegtu karjeras augstāko punktu. Tā tik tiešām ir sieviešu personīgā izšķiršanās, no kā ir atkarīgs, vai tauta izmirs vai kļūs liela. Kā pierunāt latvietes izšķirties par lielu tautu? Vai varētu sākt sevišķi godāt tās sievietes, kuras ir jau izšķīrušās – tās, kurām jau ir četri bērni vai vairāk?

Rīkot plašus mātes dienas sarīkojumus, kuros stādīt priekšā šīs sievietes kā latviešu sievietes ideālu? Piešķirt viņām titulus un ordeņus? Vai ir kādi citi ceļi? **Kā dievišķais spēks atšķir gaismu no tumsas, tā latviešu sievietei piemīt dievišķa dāvana izšķirt latviešu tautas likteni – dzīvot vai izmirt!** (J. A. Ziedars Austrālijā, "LA", 6.09.2001.)

**Tas nav populisms. Tā ir drūmā realitāte un nākotnes perspektīva.** Tā ir liecība, ka latviešu tauta šodien ir izšķīrusies par pašnāvības ceļu, ar to maksājot par karjeru, neadekvātā piepūlē gūtām materiālajām vērtībām un komfortu.

## **Uzdevumi Saeimas deputātiem un valsts vadītājiem**

Lai pastāvošo situāciju mainītu pareizajā virzienā, nepieciešams izstrādāt Agrāro likumu, kas lauksaimniecību no alkatīgā industriālā biznesa statusa novirzītu uz nacionāli atbildīgu saimniekošanu kā dzīvesveidu. **Lai lauki būtu apdzīvoti un attīstīti, lai zemes piešķiršanas un iegādes problēmas risināšana Latvijas pilsoņu interesēs būtu rezultatīva, likumdevējiem un valsts vadītājiem jānodrošina šādi priekšnosacījumi :**

**1) jānoskaidro faktiskā situācija laukos** un jāmēģina saprast, kas sastrādāts pēdējos gados, kā tas atbilst Atmodas laiku vīzijai un nacionālas neatkarīgas valsts tiesiskajam statusam;

**2) jāmaina agrārā ekonomiskā ideoloģija : jāpārorientējas no lauksaimniecības kā biznesa uz lauksaimniecību kā saimniekošanu - dzīvesveidu.**

Šīs pārorientēšanās mērķus un rīcības plānus jāuzdod izstrādāt Latvijas Valsts Agrārās ekonomikas institūtam (LVAEI) ar citām piekritīgām institūcijām. Institūta uzdevums: izstrādāt brīvzemnieku ciematu un 30-hektārnieku izvietojuma detālplānojumus. Noorientēt lauksaimniecību uz pareizo mērķi – **noturēt un ataicināt atpakaļ cilvēkus laukos, nodrošināt tiem rentablu ražošanu un radīt motivāciju kuplu ģimeņu veidošanai.** Izstrādāt pasākumus industriālās lauksaimnieciskās ražošanas pārorientācijai uz zemnieku ģimeņu saimniecībām. Izstrādāt dažāda lieluma un nozaru saimniecību ekonomisko pamatojumu, to ražošanas atbilstību vides un kultūrvides ilgtspējīgai attīstībai u.c.;

**3) zemnieku ģimeņu saimniecību un brīvzemnieku kooperācija** krājaizdevu sabiedrību iedibināšanā, adekvātas tehnikas iegādei un izmantošanai, izejprodukcijas ražošanai, pārstrādei, eksportam, vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai. Jāmeklē un jāapmāca speciālisti un vadītāji kooperatīviem. Lielo ES naudas summu iepludināšanu industriālajā lauksaimniecībā argumentēti jāaptur, jānovirza brīvzemnieku, mazo un vidējo zemnieku ģimeņu saimniecību attīstībai un to kooperācijas sistēmas stiprināšanai un pilnveidošanai. **Sīkražotājam jāklūst par videi un kultūrvidei draudzīgu konkurētspējīgu lielražotāju caur kooperāciju;**

**4) īpašumtiesisko statusu uz lauksaimniecībā izmantojamajiem zemes resursiem (LZR) - lauksaimniecībā izmantojamo zemi (LIZ), mežiem, purviem un dabiskajiem ūdeņiem - noteikt vienīgi valstij, pašvaldībām un Latvijas pilsoņiem, to nostiprinot Satversmē vai arī pieņemot īpašu likumu, kas to nodrošina.** Tas atbilstu nacionālas

neatkarīgas valsts būtībai, kas šodien tiek bezatbildīgi degradēta;

**5) jānosaka zemes resursu maksimālā platība vienam īpašniekam, piemēram, LIZ– 150 ha, mežiem – 150 ha, purviem – 10 ha, ūdeņiem -10 ha, bet visiem veidiem kopā ne vairāk par 320 ha.** Tas nodrošinās zemi jaunveidojamajām brīvzemnieku, 30-hektārnieku un zemnieku ģimeņu saimniecībām; vairāk darba vietu lauksaimniecībā; lauku apdzīvotību; ekoloģiski atbildīgāku ražošanu; demogrāfiskās situācijas uzlabošanu; ierobežos spekulāciju ar zemi utml.;

**6) jānosaka, ka zemes īpašniekam jādzīvo savā saimniecībā un pašam jāsaimeņo;**

**7) privatizētie pārstrādes uzņēmumi, industriālās “muižas” (vietējo un ārzemnieku) privilēģiju ziņā (valsts un ES finansiālais atbalsts) jānostāda vienlīdzīgā situācijā ar vismazāko lauksaimniecības produkcijas ražotāju, jāvirza uz strukturālām reformām – jālabo zemes reformā (agrārā reforma - latviešu tautas un Latvijas kā nacionālas un neatkarīgas valsts interesēs - pēc būtības nav realizēta) pieļautās kļūdas;**

**8) Latvijas lauksaimniekiem jānodrošina vienlīdzīgus konkurences apstākļus ar pārējām ES dalībvalstīm;**

**9) ierobežot un aizliegt** Latvijas laukos veidot jaunus lielus industriālus cūku, liellopu, t.sk. slaucamo govju utml. audzēšanas un nobarošanas kompleksus;

**10) izstrādāt projektus** un iedzīvināt rūpnieciskās ražošanas dekoncentrāciju pa rajoniem;

**11) nodrošināt saimnieku un saimnieču sagatavošanu** brīvzemnieku un zemnieku ģimeņu saimniecībām vidējās un augstākās izglītības līmenī;

**12) Mazpulku aktivitātes** no formālas šķietamības pārveidot par patiesu lauku jaunatnes patriotiskās un saimnieciskās audzināšanas skolu;

**13) maksimāla birokrātisko šķēršļu novākšana.**

Vai, izsakot augšminētos uzdevumus īsāk un saprotamāk :

**Saeimai un valdībai jāpārorientējas no šauras alkatības, oligarhu un biznesmeņu interešu lobēšanas uz plašu tautas un valsts interešu lobēšanu.**

## Galavārds

**Valsts kuģis ir uzsēdināts garīgajam (morālajam, nacionālās pašapziņas), ekonomiskajam, sociālajam un demogrāfiskajam sēklim, un loģisks ir jautājums: kas**

**vainīgs?**

Skumji, bet atbilde nav glaimojoša : **tauta pati**, t.sk. aptuveni 600 000 pensionāru ar dzīves pieredzi, taču, kā šķiet, nepietiekami iepazīšamies ar savas tautas un valsts vēsturi, pienākumiem, atbildību un stūri palīdzējuši uzticēt un turpina to darīt šim uzdevumam neatbilstošiem cilvēkiem.

**Pieredze rāda, ka visas veiksmes un neveiksmes sākas no mums pašiem – no tautas, no likumdevēju un valsts vadītāju vēlētajiem.** Kā apstiprinājums šādam secinājumam varētu būt bijušā Singapūras mēra **Lī Guanjauo pārliecība**, ka bez tautas sapratnes un atbalsta visām viņa idejām Singapūrai nebūtu izdevies gūt panākumus: **“Ja mēs būtu vāja tauta, mēs jau būtu iznīkuši. Vāja tauta balso par tiem, kas sola vieglāko izeju, pat ja tādas izejas nemaz nav.”**

Lai **Ilmāra Meža** prognoze nepiepidītos, **jāstiprina lauki, lauksaimniecība, zemnieks. Tas ir latviešu tautas atbildības sektors. Ir pēdējais brīdis pamosties no neapziņas un bezatbildības letargijas.**

**Ka situācija nav bezcerīga, to varam saklausīt interneta balss “Nameja” teiktajā :** “Mīlu šo valsti un zemi.To, kāda tā šodien ir, var mainīt un tas jādara mums visiem kopā sevis, savu senču un savu bērnu dēļ. Un tamdēļ nav vajadzīgas lietussargu revolūcijas, bet gan apzinīgs darbs savā mājā, ciemā, pilsētā.” (17.11.2010.)

Bet jautājums paliek : vai ir iespējams labi apmaksāta bezatbildīga darba valsts sektorā vietā, kas nodrošina komfortablu dzīvi, izvēlēties visu sākt no nulles un uzņemties atbildību? Vai ir iespējams uz to ieinteresēt jaunās bezdarbnieku ģimenes ?

**Vai ir iespējams brīvzemnieku vīzijas realizēšanas mēģinājumā ieinteresēt Saeimu, valdību, pašvaldības, bezdarbniekus, tautu?**

Kādā gadumijas uzrunā ministru prezidents **Aigars Kalvītis** paškritiski pieskārās mūsu neveiksmju cēloņiem :

“Šie iemesli ir mūsos pašos. Mums trūkst vienotības un patriotisma... Mums ir vajadzīga stratēģija, kas rakstīta nevis uz papīra, bet sirdīs..., kas dzīvo tautas dvēselē... Mums ir vajadzīga nākotnes ideja, kas dzīvo mūsu sirdīs un kurai mēs patiesi ticētu... mums ir vajadzīga liela un stipra ideja.”

**Vai brīvzemnieku “utopija”nešķiet viena no šīs “lielās un stiprās idejas” saistvielām?**

**Vai Saeimai, valdībai un pašvaldībām ir cits reālāks risinājums?**

**Taču notiekošais liecina, ka atbildi nevar vilcināt bezgalīgi. Tā ir vajadzīga tulīt vai vēlākais – “rīt uz brokastlaiku”.**

***Autora vārds izņemts***

**P.S.** Par brīvzemnieku “utopijas” utopiju jeb kā iespēju bezdarba un demogrāfiskās problēmas risināšanai, pievienoju vienu no atsauksmēm.

## Paldies par vēstuli!

Paldies par brīnišķīgu ideju, vīziju un apziņu, ka kādam rūp... Es Jūsu vēstuli pārlasīju vairākkārt un tā lika man daudz domāt... domāt par to, kas man un maniem vienaudžiem ir Latvija? Latvija? Latvieši? Ko īsti, līdz sirds dziļumiem, man tā nozīmē... Vai Latvija man ir mīļa māmuļa, mana ģimene, kuru lolot, mīļot un tās dēļ censties? Vai tomēr Latvija, kaut kādā brīdī, ir bijusi mana siltumnīca, kā stādam- es tajā esmu uzaugusi, bet sen jau man par sevi jā rūpējas pašai? Un šīs pārdomas mani noveda pie pavisam cita jautājuma- vai manī ir Latvijas, manas dzimtenes, ideoloģija? Vai tāda vispār ir mana vecuma cilvēkiem?

Es mīlu Latviju, mīlu dabu, ģimēni... bet vai mīlu Viņu tikpat ļoti kā savu mammu un vēl vairāk? Vai jūtos Viņai vajadzīga? Vai redzu savus bērnus, kā Viņas acuraugus? Protams, bez mums nebūtu Latvijas... bez cilvēkiem... bez bērniem... Bet, ja pieņemu, ka Latvijas vēstneši ir valsts ierēdņi- es neesmu jutusi viņu rūpes, rūpes par sevi, kā Latvijas cerību, rūpes par maniem bērniem, kā Latvijas nākotni... piem., daudz bērnu ģimenes statuss vairs neeksistē... ģimenes pabalsts, kuru saņemu ikmēnesi par visiem trim bērniem kopā ir 24 Ls, bērnodārzi skaitās bezmaksas, bet ir jāmaksā par ēdināšanu, vienam bērnam tie ir apm. 34 Ls, diviem 70 Ls, vecākā meita iet skolā- skola gan mums ļoti jauka- sarūpē grāmatas un citus mācību materiālus, šogad vēl pašvaldība nodrošina brīvpusdienas un arī ārsti ir bezmaksas... krīzes laikā esam lūguši trūcīgas ģimenes statusu, mums to piešķīra, bet izskatot lūgumu, lūdza paskaidrot, kur mēs ņemam naudu izdzīvošanai, jo oficiāli viņi redzot tik 24 Ls mēnesī, kā ienākumus... sociālais dienests nepiedāvāja palīdzību, nemeklēja risinājumus, viņi dedzīgi meklēja neuzrādītus ienākumus... trūcīgās ģimenes statuss mums bija 18 mēnešus, to laikā varējām apmeklēt ārstu bez maksas, reizi mēnesī saņemt pārtikas paku, kurā ēdiens bija 3 ēdienreizēm, un pusotra gada laikā 40 Ls vērtībā iztērēt elektrību... tā ir realitāte... es esmu individuāli nodarbināta persona jau 6 gadus, tas nozīmē, ka varu kļūt par bezdarbnieku, bet es nekad nesaņēmu pabalstu... un arī algotu darbu atrast mazpilsētā sievietei ir bezcerīgi... tā ir realitāte... realitāte, kura atklāj manu un manas ģimenes nozīmīgumu Latvijai... manas un daudzu citu ģimeņu nozīmīgumu... tās ir mans pārdomas... pārdomas par to, kas man un maniem vienaudžiem ir Latvija... tik nepārprotiet... es un mans vīrs esam pašiedvesmas pilni, idejām bagāti... mīlot un darot, zinām, ka varam... arī mēs esam Latvija.

Ja Jūs man jautātu, vai mēs piedalītos konkursā, par iekļūšanu brīvzemnieku statusā, zemes iegūšanu un saimniekošanu, mana atbilde būtu: "Jā!"

Un, ja šī utopija tiktu realizēta dzīvē, būtu pavisam skaidrs- arī viņiem- valsts ierēdņiem- mēs- spēcīgi, strādāt un radīt griboši, esam vajadzīgi...

Man gan jāsaka, ka, lai arī man mīlestība pret dabu ir LIELA, es tomēr pieredu pie paaudzes, kura vēlas saņemt ātru rezultātu (tāpēc fotogrāfiju un gatavoju rotas), esam saimniekojuši īrētā privātmājā, man ir spilgas atmiņas par bērnību, par mans omes saimniecību... atceros cik DAUDZ viņa atdeva, lai tikai būtu... būtu piens, gaļa, olas... un zinu- es tik daudz nespētu... atceros sāpes par mājdzīvniekiem, kurus nokāva... es nevarētu... ja mums būtu māja un blakus tai zeme, mums būtu tik vistas... un vēl mums būtu ābeļu birzis, smitsērķšķu meži, aroniju plašumi un ķirbju kalni- tas ir mans Latvijas zelts... un to visu mēs pārdotu dažādu eko lietu ražotājiem- sulas, vīns, kalvados, žāvējumi, u.c. jā, un vēl man būtu tik svarīgi tas, lai bērniem uz skolu nav jā mēro ļoti garš ceļš.

Es nezinu, vai uzrakstīju Jums to, ko gaidījāt... Bet ceru, ka manā garajā vēstulē atradāt kaut ko tieši sev... Savas LIELĀS vīzijas realizēšanai.

Patiesā cieņā,  
Kristīne Šimpermane

2013.g.17.novembrī

**Paldies Jums!**

Priecājos, ka varu būt noderīga.

Man ļoti patīk Jūsu ideja, par daudzu ģimeņu apvienošanas kopīgiem mērķiem. Lai arī manas dienas skrien vēja spārniem un ļoti ātri, es no sirds centīšos šo vīziju apdomāt, padalīties ar citām ģimenēm, lai gan teikšu Jums godīgi- trīs bērnu ģimenes- tas ir retums arī mazpilsētā, personīgi pazīstu kādas četras, bet es domāšu, ko varu darīt lietas labā.

Jauku vakaru vēlot,

Kristīne Šimpermane

2013. gada 20. novembris